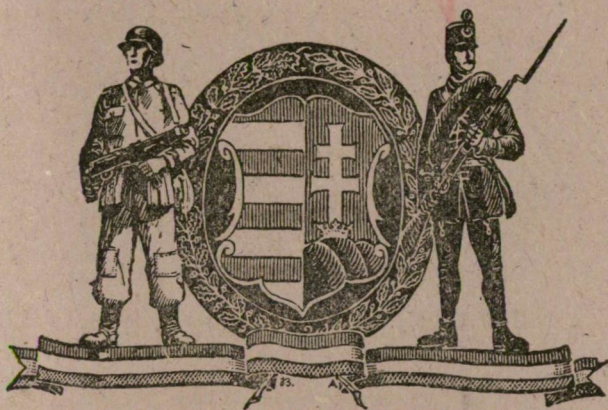

HONVED

KATONAI FOLYÓIRAT

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN

TARTALOM:

<i>Tito tábornagy születésnapjára.</i> Irta: DEZSÉNYI MIKLÓS ezredes	1
<i>Éleslövés vezetése.</i> Irta: KERÉKES BÉLA ezredes	6
<i>Hátralökés nélküli fegyver.</i> Irta: ZSÓTÉR BERTALAN hmtk. ezredes	12
<i>Radar harcászati alkalmazása.</i> Irta: MÓRA LÁSZLÓ őrnagy	21
<i>Tűzszerészek az ország újjépítésének szolgálatában.</i> Irta: KALTER JÁNOS t. hadnagy	34
<i>A fegyelem megalapozása.</i> Irta: Dr. BOGNÁR KÁLMÁN őrnagy	37
<i>Gyalogság együttműködése páncélos egységekkel.</i> Irta: MÓRICZ LAJOS főhadnagy	40
<i>Korszerű folyamierő.</i> Irta: MOLNÁR IVÁN főhadnagy	44
<i>Könyv- és lapszemle</i>	51
<i>Politikai helyzetkép</i>	70
<i>Rövid hírek</i>	76

Rendes forgalomban egy példány ára: 6 forint.
Előfizetési díj: egy évre: 60 forint, félévre: 32 forint, negyedévre: 18 F.
Vállalatokkal külön megállapodás szerint.

HONVÉD

KATONAI FOLYÓIRAT
MEGJELENIK HAVONTA EGYSZER

RESPUBLICA

PETŐFI SÁNDOR

Republica, szabadság gyermeke
S szabadság anyja, világ jótévője.
Ki bujdosol, mint a Rákócziak,
Köszöntelek a távolból előre!

Most hódolok, midőn még messze vagy,
Midőn még rémes átkozott neved van,
Midőn még, aki megfeszíteni
Kész tégedet, azt becsülik legjobban.

Most hódolok, most üdvözöllek én,
Hisz akkor úgy is hódolód elég lesz,
Ha a magasból ellenidre majd
A véres porba diadallal nézek.

Mert győzni fogsz dicső republica,
Bár vessen ég és föld elédbe gátot,
Miként egy új, de Szent Napóleon,
Elfoglalod majd a kerek világot.

Kit meg nem térít szép szelid szemed,
Hol a szeretet oltárlángja csillog,
Majd megtéríti azt szilaj kezed,
Melyben halálos vésznek kardja villog.

Te lélsz a győző, a diadal-iv
Ha elkészül, a te számodra léssen,
Akár virágos tarka pázsiton,
Akár a vérnek vörös tengerében!

Szeretném tudni, ott leszek-e én
A győzedelmi fényes ünnepélyen?
Vagy akkorára már tán elvisz az
Enyészets ott lenn tart a sírba' mélyen? —

Ha meg nem érem e nagy ünnepet,
Barátim, emlékezzetek meg rólam...
Republicanus vagyok s az leszek
A föld alatt is ott a koporsóban!

Jertek ki hozzám, s ott kiáltatok
Síromnál éljent a republicára,
Meghallom én azt, s akkor béke száll
Ez üldözött, e fájó szív porára.

(Pest, 1848.)

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KIKIÁLTÁSÁNAK ELSŐ ÉVFORDULÓJA*

A Magyar Köztársaság kikiáltásának egy éves évfordulóját ünnepeljük.

Egy éve befejeződött az a közel évszázados harc, amely a Magyar Köztársaság megalakítását, népünk igazi felszabadítását tűzte ki célul.

Két eredménytelen kísérlet után, 1946 február 1-én a magyarság nagy lépést tett a demokratikus fejlődés, számára egyik szigorúan elzárt útján — megalakult a harmadik Magyar Köztársaság.

Nem lesz érdektelen kissé részletesebben foglalkozni a két előző köztársasággal, bukásának okaival, mert a hibák tárgyilagos vizsgálata nemcsak a múltból alkotott felfogásunk helyes kialakítását fogja eredményezni, de okulni tudunk a sikertelen kísérletezéseken és ezáltal tapasztalatainkat a jövőben sikeresen gyümölcsöztethetjük. A magyar szabadságharc nemzeti függetlenségi harc és egyben polgári forradalom is volt. Vezetői elsősorban a polgári forradalom célkitűzéseit akarták megvalósítani, s csak akkor szakítottak a Habsburgokkal, amikor nyilvánvalóvá lett, hogy királyság minden erővel megakadályozza a magyar gazdasági és politikai függetlenséget. Ekkor kiáltották csak ki a köztársaságot. 1848 tehát nem a Habsburgokkal való leszámolás gondolatával indult. A kiegyezés hívei a régi vezető magyar politikások fontos szerepet vittek az első felelős kormányban, s politikájuk a magyar nemesség politikai irányvonala lett. A forradalomnak tulajdonképpen alapot adó köznemesség is elzárkózott a gyökeres földreformtól, s a jobbágyfelszabadítás sem teremtett a magyar parasztságnak előnyösebb gazdasági helyzetet, a jobbágyosság 60%-át föld nélkül szabadították fel! Ezért fordult el végül a parasztság a szabadságharctól. A polgári forradalmak alaprége — a polgárság és a kialakuló munkásság — nálunk majdnem teljesen hiányzott. Sajnos, ezek miatt a döntő belső okok miatt nem tudott ellenállni a külső támadásoknak az első köztársaság. Kossuth csak Debrecenben szánta rá magát a Habsburgokkal való szakításra, de a köznemesi rétegen kívül egy osztály sem tartott ki végig mellette.

A csalódott parasztság, a detronizálástól megijedt feudális főúri réteg egyaránt elfordult Kossuthéktól. Döntő hiba volt, hogy a

* A szerző a nevelőtisztai tanfolyam köztársasági ünnepén mondotta el, 1947. január 31-én.

politikai hatalomban kevés szerep jutott a dolgozó parasztságnak. S túl nagy pozíciók a régi társadalmi rend híveinek. Ezt a kettős hibát nem bírta el a szorongatott köztársaság és a szabadságharc, mely az európai haladás elsői közé emelte a magyar népet, elbukott.

A második köztársaság ugyancsak nem számolt le a régi uralkodó osztállyal, s a feltörekvő népi erőknek nem adott hatalmi lehetőségeket. A Nemzeti Tanács egybefogta ugyan a hiábavaló háború ellen küzdő elemeket, de ezek között szerepeltek a pozíciójukat átmeneteni akaró eddig Habsburg-párti uralkodóosztály tagjai is. Sőt — a Károlyi-kormány először Károly királytól kérte kinevezését, s csak akkor kiáltották ki a köztársaságot, amikor Csehország és Ausztria már gyakorlatilag megszűnt királyság lenni. Ezen okok miatt nem tudta teljesíteni feladatát a második köztársaság.

A még ki nem vívott polgári forradalom gondolatát már csak a munkásság és parasztság képviselhette — a polgárság: az akkori magyar középosztály, részese volt a király hatalmának és ezért ellensége minden társadalmi haladásnak. A magyar nagytőke összefonódott a feudális nagybirtokossággal s így őt sem lehetett megnyerni a polgári forradalom, a második köztársaság gondolatának. Ilyen nehézségek mellett nem tudott ellentállni a belső és külső bomlasztó erőknek a második köztársaság, s nem tudott megbirkózni a feladatokkal a Tanácsköztársaság sem.

Az első és második köztársaság közös hibája, hogy nem számolta fel a köztársaság ellenségeit, beengedte őket az államgépezetbe, s nem számolt le indulása pillanatában a királyság gondolatával. Nem támaszkodott a köztársaság legőszintébb híveire a parasztságra, később a parasztságra és munkásságra, lehetővé tette az uralkodó osztálynak, a régi feudális rétegeknek pozícióik megtartását, politikai tevékenységeiket.

A harmadik köztársaságnak tanulnia kell a múlt hibáiból. A múlt híveit végérvényesen ki kell rekeszteni a hatalomból. Csak a következetes elővigyázatosság teszi lehetővé tartós, fejlődőképes, demokratikus köztársaság felépítését.

Nem elég ugyanis királyság helyett köztársasági államformát teremtenünk. A tényleges politikai hatalmon van a hangsúly. Ha ez a hatalom a nép kezében van, úgy a köztársaság valóban demokratikus köztársaság, amely a népi erőkre támaszkodva ellen tud állni minden külső és belső támadásnak. A köztársaság nem államforma-változás. A köztársaság a demokrácia győzelme, a nép politikai, hatalmi jogait biztosítja, — elnyomás helyett — szabad életet! Ez a különbség a királyság és a köztársaság között. A királyság egy kis uralkodó osztály boldog életét jelentette milliók elnyomása, verejtékes munkája árán. A köztársaság ezt az elnyomást szünteti meg!

Szabadságharcunk, négy évszázados küzdelmünk az önálló, független magyar állam megteremtéséért sikeresen véget ért. Hazánk földjén először nyílt alkalmuk a dolgozóknak, — hogy sorsuk irányításában részt kapjanak, tartós politikai hatalmat teremtsenek. Végre szót kaptak a politikából évszázadok óta kizárt rétegek, a ma-

gyar munkásság, parasztság, értelmiség, az igazi nemzetfenntartó osztályok. Az új rendet — az új államformát a köztársaság a szabadságon először választó dolgozó magyarság akarata hozta létre. A harmadik magyar republika, az utolsó évszázad haladó magyar politikai mozgalmainak kivétel nélküli végcélja, végső leszámolást jelent a feudális királyi hatalommal, s annak hagyományait hűségesen átvevő Horthy reakcióval. Az államforma megváltoztatása elsöpörte az eddigi uralkodó réteget, urhatnám kiszolgálóival együtt, a történelmi uralkodó- és középosztály, — s helyükbe lépett az eddig lenézett, elnyomott, kizsákmányolt, a „nemzet“ fogalmából kizárt dolgozó. A köztársaság — republika — mindannyiunk közös ügye, — közügy —, a magyar fejlődés záloga. Egyetlen út, minden becsületes magyar rég várt kívánsága. Igazságos rend — egyenlő jogok és egyenlő kötelességek rendje, amely kizár minden elnyomást, szabad tereit enged a dolgozók jobb életéért folyó küzdelmének, a társadalmi haladásnak, az emberi fejlődésnek. Ezért jelentett a köztársaság kikiáltása mélyreható társadalmi és politikai változást. Ezért indult meg olyan nagyarányú fejlődés, a merész próbálkozások ezért jártak sikerrel, a felszabadult népi erők tették lehetővé az eredményeket, a magyarság eddigi korlátok közé szorított alkotóereje adott hatalmas lendületet nemzetünk talpraállásához.

A Harmadik Köztársaság megalakulásával szabad lett az út az európai fejlődés, a szociális igazságok, a demokratikus belső átalakulás megvalósítása felé. Az évszázados bűnös mulasztások — eddigi vezetőink súlyos öröksége nyomasztó teherként nehezedett Köztársaságunk vállaira.

Romok, zürzavar, majdnem teljes külpolitikai elszigeteltség, — ilyen akadályok fogadták azokat a férfiakat, akik népünk bizalmából az újjáépítés nehéz feladatát kapták.

S most bátran vizsgálhatjuk az eddigi fejlődést. A lerombolt hidak helyén újak ívelnek, közlekedésünk, iparunk, bányászatunk, rohamléptekben haladnak a békeszínvonal felé, s hála parasztságunk minden nehézséget legyőző élniakarásának, s a Köztársaság eddigi legnagyobb vívmányának, a földreformnak — az idei őszi vetés már elérte a békebeli vetésterület 94 %-át. A forint megeremtése, az első stabilizált költségvetés a magyar állam gazdasági megerősödésének elsőrendű biztosítója lett. A külpolitikai elszigeteltség megszűnt, nemcsak a környező államokkal, de több nagyhatalommal is szoros kereskedelmi kapcsolatban állunk, külpolitikai helyzetünk megszilárdult. Nyitva áll az út, az életszínvonal emelése, csupán belső erőinktől függ. Összefogás, — erőskezű gazdasági politika, — a demokratizálás következetes folytatása — ezek jelentik a fejlődés most következő mérőköveit. Ezeknek a feladatoknak a megoldása nyit új perspektívát nemzetünk előtt. De legközelebbi feladataink sajnos nemcsak ezek.

Meg kell küzdenünk a politikai nehézségekkel, kiméretlenül el kell távolítanunk a haladás, a demokratikus fejlődés ellenségeit. A testet öltött, szervezkedő, összeesküvő reakció elleni harc ma már nem

plakát- vagy vezércikk-téma többé, hanem a dolgozó, újjáépítő magyarság véresen komoly sorskérdése.

Ezen áll, vagy bukik demokráciánk. Minden próbálkozás ellenére szilárdan áll a harmadik Köztársaság, de gyors gazdasági talpraállás, alkotó, teremtő politikai légkör csak akkor lesz, ha a magyar demokráciának nem kell tartania belső támadásoktól, ha végérvényesen leszámolunk a demokratikus szervezeteken kívül és belül egyaránt fellelhető, hol megbúvó, hol nyíltan ágáló ellenségeivel.

Vége a reménytelen kísérletezésnek. Csak egy út van! Aki ezen nem hajlandó velünk jönni, az előbb-utóbb beleesik az út melletti halálosan mély szakadékba. Csak olyanok vezethetik ezen az úton a népet, akik őszinte hívei a demokráciának, a köztársaságnak. Még fokozottabban vonatkozik mindez reánk a Köztársaság fegyveres erejére, a demokratikus honvédségre. Nincs szükség visszafelé kacsintatókra! Aki szimpatizál az összeesküvőkkel, annak nincs helye többé köztünk. Néhány tanulságot leszűrhetünk!

Elsősorban azt, hogy feltétlenül szükség van a honvédség rendszeres politikai felvilágosítására, amely elejét veszi minden hasonló kísérletnek. Szükség van a honvédségre, amely határozott magatartásával biztos alapot ad az építő, dolgozó nemzet mindennapi munkájának. Másodsorban szükséges a hadsereg népi feltöltése, új honvéd, tisztí és tiszthelyettesi kar, — amely fenntartás nélkül kész népe érdekeit minden ellenség ellen megvédeni!

A leleplezett összeesküvés végeredményben igazolta a további demokratizálás, a népi utánpótlás fontosságát, a jelenleg is szolgálatot teljesített árulók és azok támogatói pedig a további tisztogatás szükségességét mutatják.

Olyan honvédséget kell teremtenünk, amelynek leghatalmasabb érzése a köztársasági hazaszeretet, a magyar állam dolgozóinak szeretete, s amely legfontosabb céljának az egyetemes magyarság legközelebbi nagy feladatát, a demokratikus népi köztársaság megalkotását tekinti.

S honvédségünk ma biztosan halad e célok felé. Bátran vallja, hogy elsősorban a nép fegyveres ereje, s minden körülmények között meg fogja védeni a dolgozók érdekeit. Fegyverei a nép fegyverei. Soha senki sem állíthatja szembe a munka védőit a dolgozókkal.

Megvédjük a haladás eddigi eredményeit, s biztosítjuk az emberi és társadalmi fejlődést! Ha kell életünk árán is megóvjuk a Köztársaságot!

A magyar nép szabad, boldog államának öntudatos katonái esküjükhöz híven őrtállanak Hazánkért, népünkért!

Molnár Tibor

ŐSZINTÉN A DEMOKRÁCIA SZOLGÁLATÁBAN

ÖSSZEESKÜDTEK a demokrácia és az ifjú magyar Köztársaság ellen. Volt honvédegyének is résztvettek az összeesküvésben. Megbocsáthatatlan bűn mindenki részére, aki ilyen aljas cselekedetben résztvesz. Könnyörtelen és kiméretlen büntetés lehet csak a fizetség ilyen cselekedetért. De azt bízunk a magyar demokrácia igazságszolgáltatására.

A magunk részéről ezt az alkalmat inkább arra akarjuk felhasználni, hogy szóljunk a demokratikus honvédség tagjaihoz. Emlékezzünk a multra. Vegyük számadásba az elvégzett munkát és állítsuk magunk elé azokat a nagy feladatokat, amelyeknek valórváltása biztosítja a magyar demokrácia jövődjét. *Szögezzük le, hogy a legszentebb ügy számunkra a szabadság. Aki pedig ezt a szabadságot nem tudja értékelni, azt erre tanítsuk meg, aki pedig nem akarja értékelni, azt a demokratikus közösségből irtsuk ki.*

Keménynek és határozottnak kell lennünk azért, hogy minden reakciós megnyilatkozást már csirájában lehessen elfojtani. *Mert, aki nem tudná, azt fel kell világosítani, hogy a felszabadulás után ebben az országban a dolgozó magyar nép szinte felmérhetetlen áldozatokat hozott annak érdekében, hogy a demokráciát megalapozhattuk.* Alkotmányjogilag kiteljesedett demokráciánk, mert demokratikus a választójogunk; amiért pedig a szervezett szocialista munkásmozgalom és az elnyomatás polgári ellenzéki pártjai véráldozatos küzdelmet folytatott, demokratikus választás révén létrehoztuk a törvényhozást, köztársasági államformát teremtettünk, van, köztársasági elnökünk és megrostáltuk közigazgatási és karhatalmi apparátusunkat. Gazdasági életünket teljesen reorganizáltuk. Stabilizáltuk pénzügyi helyzetünket, ami pedig csak azért sikerült, mert a becsületesen dolgozó emberek, ipari munkások, parasztok és értelmiségek vért és verejtéket izzadtak az áldozathozatalban, hogy a stabilizációhoz szükséges előfeltételek létrejöhetnek. Belső termelésünk fokozatosan emelkedik és külkereskedelmünk terebélyesedik.

Becsületesen elvégzett belső munkánknak köszönhetjük azt, hogy — mint a faszizmus és nácizmus utolsó háborús csatlósa — ma mégis ott tartunk, hogy külföldi kapcsolatok tekintetében a közelkelet-európai kis államok között az elsők közé tartozunk és már aláírták a magyar békeszerződést is. Társadalmilag a régi csökevények nagy részét lenyesegettük. Karhatalmi vonatkozásban rendészeti vonalon sok-sok fáradsággal és praktikus átszervezéssel egészséges rendészeti szerv van kialakulóban, amely a magyar demokrácia egyik fegyveres oszlopát alkotja. Honvédségi vonalon ma még felbecsülhetetlen értékű leépítő és

tisztító munkát kellett végezni. A régi háború méreteire dimenzionált katonai apparátust teljesen le kellett építeni. Egyrészt a háborúvesztés révén a győztes hatalmak diktálta méreteire, másrészt az ország anyagi teherbíróképességeinek megfelelően. A közel húszezer főnyi tisztikarból és 25—26.000 főnyi tiszthelyettesből alig 10% maradt meg. A régi honvéd kasztszerűségéből ki kellett emelni az egész honvédszervezetet és a demokratikus életformákba beépíteni. Új nevelőrendszert teremtettünk, amellyel azt célozzuk, hogy az új demokratikus honvédség társadalomfelettsége vagy azon kívülállósága megszűnjék és a honvédekének egynek érezzék és tudják magukat a magyar demokráciával. Határőrségünk honvédségi megerősítésével sok-sok millió értékű vagyont mentettünk meg az ország javára. Műszaki alakulataink szorgalmas munkával érdemdús eredményt produkáltak a felszabadulás utáni újjáépítő munkában. Az egész ország területét mentesítve a különböző veszélyektől, sok-sok ezer magyar ember életét mentettük meg a pusztulástól. Egyedül a kulturális területen nem sikerült még olyan rendet vágni, hogy a mult szellemét és annak emlékét ártalmatlanná tehetjük volna.

De az elvégzett munkán túl itt állanak előttünk még azok a nagy feladatok, amelyeknek elvégzésével okvetlenül el akarjuk érni azt, hogy demokratikus életformáinkhoz eddig lefektetett kereteit megtöltsük ézentúl tartalommal. Különböző tervgazdálkodási elképzelések forognak még közkézen, amelyek mind azt célozzák, hogy demokráciánkban a dolgozó ember számára jobbra és könnyebbé tegyünk a boldogulást. Nagy és nemes gondolatok ezek, amelyeknek az életben való realizálása meggondoltságot, komolyságot, mély hitet a demokratikus eszmékben és erős akaratot a célok felé való törekvésekben igényelnek. Államháztartásunkban már költségvetéssel dolgozunk. Állami életünknek ilyen rendszerezése az előfeltétel ahhoz, hogy a magyar demokráciának külföld felé tekintélyt és hitelt szerezzünk.

Mikor minderre visszatekintünk és arra gondolunk, hogy a magyar demokrácia mit kapott örökségül a háborús rombolások és pusztítások nyomán szellemiekben, lelkiekben és anyagiakban egyaránt, akkor becselenségnek és aljasságnak tartjuk azt a merészkedést, amely a demokrácia megfúrásával akarja visszahozni ebbe az országba a régi ellenforradalmi Horthy-rendszert. Csak becstelen és aljas gazemberek lehetnek azok, akik ma a demokráciaadta kritikai lehetőségeken túl magát a demokráciát és annak állami berendezkedéseit akarják megdönteni.

Anélkül, hogy részletesen megvizsgálnók azt, hogy egyénileg kik azok és honnan származnak, akik ebben az összeesküvésben résztvettek — tudomásunk szerint az aktív szolgálatot teljesítő honvédegyének jelentéktelen mértékben részesei ennek az aljas törekvésnek, nagyobb mértékben és főleg fontosabb szerepeket vállalva, a szelektált és B-lista révén a honvédség kötelékéből elbocsátottakból kerültek ki. Ez mindenestre azt igazolja, hogy a csökkentés és a tisztítás a honvédségben elsősorban azokat érintette, akik nem valók a demokratikus honvédségbe. Mégis az a tény, hogy akárcsak jelentéktelen mértékben is vannak aktív szolgálatot teljesítők ebben az összeesküvésben, ez kettős kötelezettséget ró ránk a jövőben. Az egyik az, hogy őszintén és hűségesen

szolgáljuk a demokráciát. Szolgálati helyünkön adjuk tehetségünk legjavát. Dolgozzunk szorgalmasan, legyünk fegyelmezettek és tanuljuk megismerni az egész magyar demokráciánk célkitűzéseit és feladatait. Legyünk mindezek birtokában jó katonák, hogy demokráciánk, ha kell, mint fegyveres erő is támaszkodhasson ránk. A második kötelesség az, hogy állampolgári jogaink gyakorlásában maradjunk meg mindig demokratikus államberendezkedésünk törvényeinek az alapján és sohase hagyjuk magunkat elhúzni a törvényes alapról, mert minden honvédegyén, de minden dolgozó polgára ennek az országnak nyugodt lehet afelől, hogy azok a vívmányok, amelyeket a magyar demokrácia két-éves munkája révén felmutathat, elegendő erőt kölcsönöz hatalmi szerveinek, hogy adott alkalommal minden demokráciaellenes magatartást lehetetlenné tehessen és a demokrácia életére törő minden megmozdulást könyörtelenül megfojtsion.

Az új demokratikus honvédség vezetői pedig ezt az alkalmat is felhasználják arra, hogy megfogadják azt, miszerint minden erejükkel hozzásegítik a honvédség tagjait azon ismeretekhez, amelyek révén fenti követelményeknek megfelelhessenek.

Zentai Vilmos

SZÜKSÉG VAN-E A HONVÉDSÉGRE?

Hozzászólás Szentgyörgyi professzor költségvetési beszédéhez.

ELŐLJÁRÓBAN le akarom szögezni a következőket: *Szentgyörgyi* professzort a magyar nemzet egyik legnagyobb büszkeségének, a magyar demokrácia egyik legnagyobb értékének tartom és tartja velem együtt, merem állítani, a demokratikus honvédség tiszti és tiszthelyettesi karának túlnyomó része. Éppen ezért kell hangsúlyoznom, hogy azok a megjegyzések, amelyeket beszédéhez kívánok fűzni, egyáltalán nem személyes élűek, hanem éppen ellenkezően: a felmerült kérdés elvi tisztázását célozzák.

Az történt ugyanis, hogy *Szentgyörgyi* professzor a nemzetgyűlés költségvetési vitájában felszólalt és mint már tavaly egy hetilap hasábjain, most is kifejtette azt a véleményét, amely röviden így foglalható össze: „*Magyarországnak kultúrára van szüksége és nem honvédségre!*” Miatán fennáll annak a veszélye, hogy ez a délibábkergető pacifizmus éppen a jelenlegi politikai helyzetben, amikor a köztársaságellenes összeesküvés honvédségi vonatkozásai miatt bizonyos katonaelenes hangulat keletkezett a dolgozók tömegeiben, esetleg teret tud hódítani, feltétlenül rá kell mutatni minden pacifizmus zsákutcájára.

1919 márciusában *Sztálin* erről a kérdéstről ezt mondotta: „*Vagy létesítsünk egy valódi, munkásokból és parasztokból, de túlnyomóan parasztokból álló, szigorúan fegyelmezett hadsereget*

és megvédjük a köztársaságot, vagy tönkremegyünk.“ Ma már tisztán áll minden ország dolgozóinak milliói előtt, hogy az emberiség békéjéért egy nép sem küzdött és küzd következetesebben, mint a Szovjetunió szabad népe. Mi lett volna az emberiség sorsa és azon belül a Szentgyörgyi Albertek sorsa, ha a Szovjetunióban is a délibábkergető pacifizmus kerekedett volna felül? Nekünk, magyaroknak, akik közvetlenül tapasztalhattuk a vadállati fasizmus szörnyűségeit, nagyon könnyű választ adni erre a kérdésre. Ma semmiesetre sem lennénk abban a helyzetben, hogy az első forint-költségvetést megvitassuk a Nemzetgyűlésben! Mint a „*Herrenvolk*“ szolganépének, bizonyára nem lenne gondunk sem a kultúrpolitikára, sem a honvédségre!

A haladó demokrácia élharcosai az egész világon az emberek és nemzetek kizsákmányolása ellen küzdenek; vagyis olyan világot akarnak teremteni, amelyben valóban nem lesz szükség katonákra. *Aki azonban már ma hirdet pacifizmust, az az önvédelem egyetlen fegyverét akarja kiütni a dolgozók kezéből, az tehát a legjobb szándék mellett is az imperializmus szolgálatába szegődik!*

A mi néphadseregünk elődeinek 1848-ban és 1919-ben is az volt a tragédiájuk, hogy a szomszédnépek ellen kellett harcolniok. Nagyon téved azonban Szentgyörgyi professzor, ha azt hiszi, hogy a mi honvédségünk élé ma is a szomszédnépek ellen irányul. Magyarország számára ezeréves történelmének tanulságai szinte parancsolóan írják elő az egyetlen lehetséges külpolitikát: *a szomszédnépekkel együtt mindenfajta imperializmus ellen!* Aki nem értene, hogy a béke legkövetkezetesebb hívei miért akarnak erős, antiimperialista hadsereget, annak zseniálisan megfelel *József Attila* annak a versének, „*A legutolsó harcos*“ -nak két sorával, amely verset „az utca és a föld fiáról“ írta:

„Minden jövendő tűz is bennem él,
Hogy az utolsó harcos én legyek!“

Ennyit a pacifizmus zsákutcájáról általában! Külön kell azonban néhány szót szólnunk arról a szembeállításról, amellyel *Szentgyörgyi* professzor a kultúra és a honvédség ellentétességét hangsúlyozza. Ennél a pontnál mindenekelőtt azt kell megállapítani, hogy Szentgyörgyi professzor esetében, akinek szakmájánál fogva az igazság teljes felderítésére kellene törekednie, a tájékozatlanság nem enyhítő, hanem súlyosbító körülmény! Nem akarok most általában arról beszélni, hogy a katonai tudomány szükségletői mennyiben járultak hozzá a tudományoknak, kiváltképpen éppen a természettudományoknak a fejlesztéséhez, vagy akár egyes tudományágaknak, mint pl. a projektív geometriának a megteremtéséhez. Ehelyett inkább a magunk konkrét munkájáról és feladatairól kívánok megemlékezni.

A magyar békeszerződést megalkotó győztes hatalmak államférfiai szerencsére nem délibábkergető pacifisták és a magyar néphadsereg létszámát 70.000 főben állapították meg. Ez annyit jelent, hogy mihelyt gazdasági helyzetünk megengedi, minden évben a magyar férfifjúsnak egy teljes korosztálya fog bevonulni katonai szolgálatra. *Ez alatt*

az egy év alatt azonban nemcsak katonai kiképzésben fognak részesülni, hanem politikai, társadalomtudományi, történelmi, irodalmi és népművészeti: egyszóval kulturális kiképzésben is. Ez a nevelőtiszti szolgálat feladata és azt hiszem, Szentgyörgyi professzor előtt, akinek ismernie kell a Horthy-rendszer kultúrpolitikáját, amely — Petőfi szavaival élve — „a zsarnok virágát: a testet-lelket zsibbasztó butaságot“ eredményezte népünk, különösen parasztságunk tömegei számára, nem kell különleges nyomatékkal hangsúlyozni ennek a szolgálatnak a fontosságát! *Honvédségünknek tehát éppen a speciális magyar viszonyok között igenis óriási kulturális, sőt kultúramegalapozó hivatása van!*

Ennek a hatalmas építőmunkának ma még persze csak a kezdeténél tartunk, éppen azért, mert a Szentgyörgyi professzor által soknak tartott honvédségi költségvetési hányad siralmasan, de magától értetődően kevés! Most folyik a Ludoviceumban a jövővel nevelőtisztek első csoportjának kiképzése, valamint a csapattisztek és szakszolgálatos tisztek szakmai továbbképzése és politikai átképzése. Ha Szentgyörgyi professzor úr meg akar győződni ennek a munkának a kulturális színvonaláról, szívesen látjuk a március 15-én, vagy április 4-én rendezendő ünnepségünkön. Nemzetmentő munkánk során persze ma még erős harcot kell vívni a közömbösökkel és a rosszindulatúak gáncsoskodásaival: egyszóval a honvédségen belüli és kívüli reakcióval.

A magyar néphadsereg lesz éppen annak a biztosítéka, hogy a Szentgyörgyi Albertek zavartalanul dolgozhassanak. Azt a világot akarjuk kiharcolni, amelyben — ismét József Attila előbbi versét idézve: —

„Kaszárnyát, börtönt elrombolnak az
Arcunkról ömlő lelkes lavinák.“

Ebben a világban a „legutolsó harcosok“ örömmel fogják átadni a laktanyákat a diákoknak. Ennek az ideje azonban még nem érkezett el, ezt a világot még ki kell harcolnunk! Rossz szolgálatot tesz a magyar nemzetnek és a magyar kultúra ügyének az, aki ebben a küzdelemben kétfrontos hadviselésre kényszerít bennünket.

Dr. Elek Tibor

BUDAPEST FELSZABADÍTÁSÁHOZ VEZETŐ HADMŰVELETEK ÉS AZ OSTROM*

Előzmények.

A Budapest felszabadításához vezető hadműveleteket és az ostrom eseményeit ma még csak körvonalakban ismerjük. Az ellenfelek elhatározásaira legfeljebb az eseményekből visszafelé tudunk következtetni. Aki ma a méltatásra vállalkozik, igen nehéz helyzetben van. Az események száraz, időrendi felsorolásával egyszerű krónikássá válhat, a másik oldalról az a veszély fenyegeti, hogy a dolgok logikáját keresve fantáziája elragadja és a megoldásra váró egyenlet ismeretlenjét teljesen szubjektív elemekkel helyettesíti. A két véglet közötti helyes egyensúly megkeresése marad az egyetlen elfogadható megoldás.

1944-ben a szovjet haderő zöme a Karkov, Kiev, Lemberg-vonalon tört előre és a nyári hónapokban elérte az Északkeleti Kárpátok előterét. A keleten visszavonuló német erő ezzel két, laza összefüggésű részre szakadt: északi nagyobb fele a Kárpátok és a Keleti-tenger között észak-déli írcvonalon állott, a Mannstein-hadseregcsoport pedig a 2. és 3. ukrán hadseregcsoport északról fenyegető átkarolása elől kitérvő, hatalmas kanyarodással Észak-Moldvába és Besszarábiába vonult vissza, ahol balszárnyát a Kárpátokra, jobbszárnyát pedig a Fekete-tengerre támasztva kelet-nyugati irányú írcvonalat vett fel.

Tervek 1944 második felére.

A háborúnak ebben a fázisában a legfelsőbb szovjet hadvezetőség új elhatározások előtt állott. *Döntenie kellett a Vörös Hadsereg főerejének további alkalmazásáról.* A tekintetbejövő támadási irányok közül a legfelsőbb szovjet hadvezetőség a Varsó—Posen—Berlin-i vonalat választotta. Ezt az elhatározást döntő érvek támasztották alá: a legrövidebb és a német ellenállás szívébe irányuló leghatásosabb irány volt ez, amelyet a földrajzi viszonyok, a közlekedési vonalak és a nyugaton partraszállt szövetségeseikkel való legjobb együttműködés is indokoltak.

Az általános helyzetből és a földrajzi viszonyokból adódott a másik, *déli nyugati hadműveleti irány a szovjet mellékerők számára.* Azt

* A vázlatokat Zsigmond Guido alezredes készítette.

kellett eldönteni, hogy ez utóbbiak az Erdős-Kárpátok hágóin át törjenek-e Budapest és tovább Wien ellen, vagy pedig a Bukarest—Belgrád-i kerülővel vigyék a hadműveleteket a Középduna medencébe. Az *első megoldás* esetén a hadműveletek kezdő szakaszában le kellett volna küzdeni a Kárpátokban várható szívós ellenállást. Ha az áttörés sikerül, úgy a Mannstein-hadseregcsoport és az egész balkáni német haderő a magyar területen át vezető visszavonulási utaktól elvágva elszigetelt helyzetben megsemmisíthető. A *másik támadási irány mellett* szólt az, hogy a Déli-Kárpátok és a Balkán hegy-ség elérése előtt csupán a Focsani—Galac-i földszorosban volt várható komolyabb ellenállás. Így lehetett legbiztosabban megtörni az ingatag balkáni csatlósállamok ellenállását és a leggyorsabban megsegíteni a már három éve egyedül harcoló jugoszlávokat. Valószínű, hogy ez utóbbi irány választásánál *döntő szerepet játszott a Romániával kötött titkos megállapodás.*

Magyar lehetőségek 1944 nyarán.

Bár látszólag távol esnek ezek a problémák Budapest felszabadításától, nem kétséges, hogy *ekkor dőlt el Fővárosunk sorsa.* A magyar kormányzat ugyanis az utolsó pillanatig sem szánta rá magát a Szovjetunióval történő közvetlen tárgyalásra. A hatalomhoz való ragaszkodás és a felelősségrevonástól való indokolt félelem megakadályozta vezető köreinket abban, hogy az ország és a Főváros megmentésére felkínálkozó utolsó reális lehetőséget megragadják és arra az útra lépjenek, melyet egy évvel előbb az olasz uralkodó és Badoglio marsall választottak. Ehelyett még mindig illúziókba ringatták magukat és a közvéleményt, hogy a háború befejeződik, még mielőtt a Szovjetcsa-

patok az ország területére érnek. A Kárpátok akadályjellegének túlértékelése, a Szövetségesek északadriai partraszállása, angolszász ejtőernyős hadseregek megjelenése a magyar Alföldön voltak a szalmaszálak, melyekbe a vízbefuló rendszer kapaszkodott. *Ha a magyar kormányzat 1944 nyarán a Kárpátok védelmének címén az egész magyar haderőt az Északkeleti Felvidéken és a Kárpátok előterében összpontosítja, ezt megelőzőleg őszinte tárgyalásokat kezdeményez a Szovjetunióval és a román kiugrással egyidőben a Vörös Hadsereg oldalára állva megnyitja a szorosokat, nem kétséges, hogy Magyarország legnagyobb része Budapesttel együtt úgyszólván harc nélkül felszabadul.* A román kiugrás pillanatában még mindig adódott megoldás: utasítani a magyar hadseregpáncelnokokat, hogy kezdjenek közvetlen tárgyalást a szemben álló szovjet páncelnokokkal az azonnali átállásról.

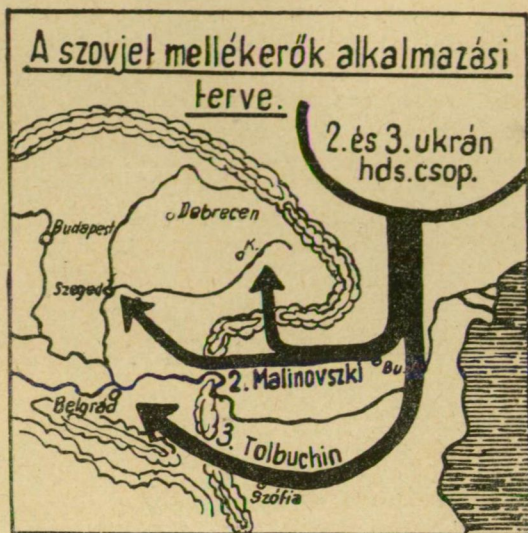
Ehelyett vezetésünk a román kiugrás hatása alatt a helyzet tárgylagos felmérése helyett további illúziókat kergetett és az Északerdélyben álló 2. hadsereggel támadást intézett a Déli Kárpátok vonalának kézbevitelére.

A sokkal előrelátóbb román vezetés felkészülve várta az akciót és az előretörés lényegtelen helyi sikerek után Torda-tól délre elakadt.

Szovjet hadműveletek a Tisza vonalának eléréséig.

A vörös hadsereg a meglepetést merészen kihasználta és a felbomló Mannstein-hadseregcsoport ellenállását legyűrve igen gyorsan tört előre. *Tolbuchin hadseregcsoportja* Románián és Bulgárián át a Morava völgye és Belgrád felé közeledett, a *Malinovszki hadseregcsoport* pedig a Délerdélyben felvonult román erők biztosító lánc mögött áthaladt a Déli Kárpátok szorosain. Ezzel végleg szertefoszlottak a magyar kormányzat illúziói és most már végre rászánta magát a Szovjetunióval való fegyverszüneti tárgyalásokra. A kedvező pillanat azonban már elmúlt, a német vezetés figyelme Magyarországra terelődött és hathatós rendszabályok történtek az újabb kiugrás megelőzésére. Az október 15-i kiáltvány már csak mentséget kereső demonstráció volt, mely egyaránt nélkülözte a belpolitikai előkészítést és a katonai megalapozást. Ezért kellett az országnak hadszíntérré válnia, a Fővárosnak pedig az ostrom minden következményét végigszenvednie.

A Déli Kárpátok szorosain harc nélkül áthaladó 2. ukrán hadseregcsoport erőfeszítései arra irányultak, hogy átkaroló szárnyát egyre nyugatabbra kiterjesztve a Tiszától keletre és a Kárpátoktól délre eső területen minél nagyobb német-magyar erőket zárjon körül. Ebből a célból nyugati szárnyán, Arad és Temesvár körzetében igen jelentős páncélos és gyalogos erőket gyülekeztetett. A hadműveleti cél volt Debrecenre át Tokaj-ra és Csap-ra előretörve elzárni az Északerdélyben kialakuló zsák nyakát. A támadás október elején indult meg. A német vezetésnek azonban volt még annyi ereje, hogy a fenyegető veszély elhárítására maga is nagy páncélos tömegeket dobjon

harcba Debrecen—Szolnok térségében. Így fejlődött ki a hosszabb időn át hullámzó *debreceni páncélos csata*. A szovjet vezetés fölénye, a szovjet katona és páncélos minősége végül is győzedelmeskedett, de a csata elhúzódása módot nyújtott a német vezetésnek arra, hogy erőit az Északerdély-i zsákból kivonja. Október 20-án a Malinovszki hadseregszereget elfoglalta Debrecen, november elején Debrecenről északnyugatra elérte a Tisza vonalát. Egyéb részeivel pedig még október első harmadában Szegedtől délre átkelt a Tiszán és október 12-ig elfoglalta Szegedet és Szabadkát.

A hadtörténelem feladata, hogy kiértékelje és kellően méltassa a 2. és 3. ukrán hadseregszereget teljesítményét. A hadműveletek most ismertetett szakaszában e két hadseregszereget csapatai kerek két hónap alatt 800—1000 km utat tettek meg. Ezalatt utánszállításuk a Kárpátokat délről megkerülő igen gyér út- és vasúthálózaton, illetve a Fekete-tengeren és a Dunán történt. Az utánszállító vonal hossza Moszkvától Szegedig szárazföldön 2000 km, vizen még ennél is hosszabb. Az ellenséges ellenhatás mellett nem szabad számításon kívül hagyni a rombolásokat, átrakásokat és az aknaveszélyt sem, ha a teljesítményt értékelni akarjuk.

A Budapest körülzárására irányuló hadműveletek.

A Kárpátokon való áthaladás és a Magyar Alföld elérése után a két ukrán hadseregszereget további feladata a minél gyorsabb, Bécs-re irányuló előretörés volt.

Ehhez a nagyszabású hadművelethez utánszállítási vonalként be kellett kapcsolni az Északkeleti Kárpátokon át Budapest irányában összefutó, majd tovább, Bécs felé vezető út- és vasúthálózatot is.

hogy a védő Budapestet megfelelő helyőrséggel ellátva arra törekszik, hogy a város minél hosszabb ideig való kézbentartásával megfossza a támadót a Budapesten keresztül irányuló utánpótlási vonalak használatától.

A *Malinovszki hadseregcsoport* az új hadműveletekhez az Észak-bácskában, és a középső Tisza-vonalán csoportosult. *Feladata volt* az általános északi irányú előretörés a Magyar Középhegység vonaláig, és ezzel a Kárpát-Ukrajnán átvezető utak és vasutak megnyitása, másrészt Budapest keletről való lezárásával ennek a támadásnak biztosítása, később pedig a város elfoglalásában való közreműködés.

A *Tolbuchin hadseregcsoport*, mely időközben Belgrádot felszabadította, a Szerémségen keresztül a Délbácskában vonult fel. *Feladata volt*, hogy egyrészt a Dunántúlra átkelve a Balaton és a Dráva közötti, nyugatra előreugró állásban a Malinovszki hadseregcsoport hadműveleteit a Balkánról visszavonuló Weichs-féle német hadseregcsoport beavatkozásával és minden a Dunántúlról keletre irányuló támadással szemben biztosítsa, másrészt, hogy erőivel maga is résztvegyen a Főváros teljes körülzárásában.

A hadműveletek ennek a nagyvonalú tervnek értelmében alakultak. Az *Észak-Bácskában felvonuló Malinovszki hadseregcsoport* október hó 20-án hatalmas támadást indított északi irányban és rövid néhány nap leforgása alatt Cegléd, Szolnok vonalát érte el. November 4-én a szovjet páncélos élek Soroksárra futottak be. A hadműveletnek ebben a fázisában az Alföldről fokozatosan kiszoruló német erők még ellentámadásokkal kísérleteztek.

A következő hadműveleti szakaszban Malinovszki hadseregcsoportja Cegléden és a Tisza Szolnok—Tokaj-i szakaszán keresztül tovább tört előre északra és november végéig elfoglalta Miskolcot, Egert, Gyöngyöst és Hatvant.

A *Tolbuchin hadseregcsoport* november végén meglepetésszerűen átkelt a Dunán és villámgyors előnyomulással birtokába vette a Balatontól délkeletre fekvő országrészt.

December 9-én a *Malinovszki csoport* újabb támadásra indult. Áttörte a Budapesttől északkeletre húzódó védővonalat és Vác elfoglalásával keletről bezárta az ostromgyűrűt. Ugyanakkor részeivel Ércsinél átkelt a Dunán és felvette az összeköttetést Tolbuchinnal. Észak felé a Malinovszki-csoport gyors egységei a Börzsöny hegységen keresztül az Ipoly-vonalig törtek előre.

A körülzárásra irányuló hadműveletek *utolsó szakasza december 20-án kezdődött*. Tolbuchin a Velencei tó két oldalán ismét áttörte a német védőállást és a Gerecse és Pilis közötti horpadáson át Esztergomnál bezárta a gyűrűt, majd egy keleti irányú retesszel Békásme gyernél is elérte a Dunát. December 24-én néhány merész szovjet páncélos befutott a Széna-térre.

A német ellentámadások és az ostrom.

A szovjet haderő villámgyors, meglepő akciói halomra döntötték a Budapestre alapozott védelmi terveket. Elveszett északon a Bör-

zsöny hegység, délen a Duna vonala, majd az Esztergom irányú áttöréssel a védelemnek utolsó lehetősége is megszűnt. Ezt a súlyos pozíciós veszteséget az OKW. helyre akarta hozni. Az ellentámadáshoz Komárom térségében igen jelentős erőket gyülekeztetett, köztük a 2. német páncélos hadsereget. Ezek feladata nem annyira a Budapestre szorult védőcsapat felmentése volt, hanem az, hogy velük az összeköttetést felvéve, ha lehet, a dunai, de legalábbis a Magyar Középhegységre és Budapestre támaszkodó védővonalat helyreállítsák. Nem kétséges, hogy a német ellentámadás sikere esetén a hadműveletek elhúzódnak és végrehajtják Budapest radikális személyi és anyagi kiürítését. Ez a terv már a körülfűrés előtti időben is megvolt és annak maradéktalan megvalósítását csupán Tolbuchin áttörése tudta megakadályozni. Ha pedig Budapest kiürítése a terv szerint megtörténik, ez az ország felszabadulás utáni fejlődésére beláthatatlan következményekkel járt volna.

Néhány szóval utalni kell itt arra a súlyos feladatra, amely a Tolbuchin hadseregcsoport vállaira nehezedett. Csapatai a Dráva-torkolatától Barcsig, innen a Balaton nyugati sarkáig, majd a Balaton mentén, később a Bakony és Vértes keleti átjáróinak vonalában fel Esztergomig, egyben keletre fordított második arcvonalban Nagytéténytől közvetlenül Buda külvárosaira támaszkodva Békásmegyeryig állottak. Habár az utolsó áttörés meglepte a német erőket, Tolbuchin mégsem vállalkozott arra, hogy azonnal a Főváros budai oldalának ostromához fogjon. A honvédő háború bőséges tapasztalatokat szolgáltatott a nagyvárosokban rejlő hatalmas védelmi lehetőségekre. Igen veszélyes dolog lett volna a rendelkezésre álló aránylag kis erővel súlyos helység harcokba bonyolódni, amikor várható volt a komáromi német erők beavatkozása. A Tolbuchin-hadsereg kettős arcvonala alig 30—40 km-re állott egymástól. Minden nélkülözhető erőt a nagyobb veszéllyel, a Komárom irányából várható felmentési kísérlettel kellett szembeállítani. Az arccal keletnek álló budai zárógyűrű aránylag biztonságosabb helyzetben volt, mert a védők zömét egyelőre a Vác—Gödöllő—Ecsér—Dunaharaszti félkörívben a Malinovszki-hadsereg erői megfelelően lekötötték.

A német ellentámadás röviddel a körülfűrés után, január 5-én bekövetkezett. Komáromtól délkeletre 6 német páncélos és több gyalogos hadosztály indult rohamra, de a 3. ukrán hadseregcsoport a legnehezebb helyzetben kitarva, Bicske térségében feltartóztatta a támadást, melyben a Varsó alól idevont Totenkopf és Viking páncélos hadosztályok is résztvettek. Egyedül a Duna mentén értek el a németek részletsikert. Itt visszafoglalták Esztergomot, de ennél továbbjutni nem tudtak. Ötnapos késedelemmel, tehát január 10-én a Móri Horpadáson át is megindult a német ellentámadás. Sikertelenül itt Székesfehérvárt visszafoglalniok és Ercsit megközelítve előidéztek a hadművelet legkritikusabb pillanatát. A Tolbuchin hadseregcsoport a keletre előrenyult éket északról és délről oldalbatámadta. Az ellenrendszabály hatásos volt, a németek visszavonultak és bár Székesfehérvár a kezükben maradt, az ostrom befejeztéig már nem tudtak újabb, komoly ellentámadást indítani.

Mielőtt a város ostroma megindult volna, 1944 december 29-én az

oroszkok ultimátummal fordultak Pfeffer Wildenbruch tábornokhoz, a védősereg parancsnokához, melyben igen előnyös feltételek mellett megadásra szólították fel. A németek a parlamentereket legyilkolták és ezáltal a város sorsa végleg megpecsételődött. A Főváros védőereje egyrészt magyarországi svábokból felállított teljesen friss német alakulatokból, másrészt néhány leharcolt magyar hadosztályból, szétugrasztott kötelékek roncsaiból, csendőrzászlóaljkból és egyetemi zászlóaljkból állott.

A magyar alakulatok század és ennél kisebb egységekre tagozva a német csapatoknak voltak alárendelve. A mintegy 8—10 hadosztályt kitevő védőcsapaton kívül tízezerszámra bújkáltak a városban a magyar katonaszökevények és különböző, hamis papírokkal ellátott illegális alakulatok, melyek száma a szökevényekkel napról-napra nőtt.

Vác és Mogyoród között a Feldherrnhalle páncélgránátos hadosztály állott a 12. magyar hadosztállyal. Innen Rákoscsabáig a 8. SS. lovashadosztály a magyar 10. és az 1. páncélosadosztály maradványai-val. Tovább délre Csepelig a 22. SS. lovashadosztályt vetették harcba a magyar rohamtüzérség és az 1. lovashadosztály részeivel.

Óbudát vegyes folyamóralakulatok, a Rózsadombot az egyetemí zászlóalj, a Svábhegy nyugati lejtjét a nyilas csendőrzászlóalj védte, míg a budai védőgyűrűt délen mindenünnen összeszedett vegyes-magyar kötelékek zárták be.

December 10-e körül vette fel a Malinóvszki hadseregcsoport az érinikezést a Váchartyán, Zsidó, Gödöllő, Isaszeg, Pécel-i legkülső védővonallal. Január elején a harcok már a külvárosok peremén folytak. A Malinóvszki-hadsereg támadása nagyjából a Budapestre bevezető főútvonalak tengelyében, tehát Vác, Gödöllő, Monor és Soroksár irányából haladt előre. A védők előbb a Körvasút, majd nagyjából a Hungária-körút vonalába vonultak vissza. Időközben lázas gyorsasággal folyt Budapest védelmi berendezése. Az előbb említett vonalakban, majd tovább a Nagykörút, sőt a Kiskörút vonalában is védőállást rendeztek be a polgári lakosság igénybevételével. Az utcákat torlaszokkal zárták el, géppuska- és lövegállásokat építettek, egyes objektumokat pedig erős támaszpontokká rendeztek be. A védelmi berendezkedés ellenére a szovjet-erő előnyomulása megállás nélkül folyt és egymásután kerültek birtokába a koncentrikus védelmi övek. A védősereg ellátása eleinte szállítórepülőgépekkel, majd később, midőn a Ferihegyi és a régi lóversenytéren berendezett szükségrepülőter a támadók birtokába jutott, ejtőernyővel történt. Légifölény mindvégig biztosan a szovjet-erő kezében volt. Légicsatára alig került a sor és a Stormovikok korlátlan urai voltak a budapesti légtérnek. Egymásután hallgatták el a légvédelmi és tábori lövegeket. Napközben a védőcsapat teljesen megbénult, mert az éber zuhanóbombázók az utcákon mutatkozó legkisebb mozgásra lecsaptak. Az utcákon ezrével feküdtek a vonatalakulatok lovai és a tönkrebombázott, vagy géppuskázott gépjárművek. Január 17-én a koncentrikusan támadó erők a Kiskörút vonalát érték el, mire a megmaradt védőcsapat a hidakat felrobbantva, a budai oldalra vonult.

A páratlan gyorsasággal megépített újpesti és csepeli hadihidakom

megindult ezzel az erő és anyag özönlése a budai oldalra. Nem ismerjük a részleteket arra vonatkozólag, hogy Malinovszki erői teljesen vagy részben felváltották-e a budai arcvonalat tartó Tolbuchin-féle erőket. Mindenesetre a Malinovszki hadseregcsoport felszabadult erői elegendőek voltak ahhoz, hogy a már vázolt nehéz helyzetben lévő Tolbuchin hadseregcsoportot megerősítve, képessé tegyék azt a még Budán védekező részek felszámolására.

A Tolbuchin-hadsereg bravúros előretörése következtében a budai oldal természetes védővonalai még karácsonykor a Vörös Hadsereg kezébe estek. A Svábhegy, Jánoshegy, Hárshegy és Hármashatárhegy elfoglalásával a szovjet csapatok birtokába jutottak a Budapestet amfiteátrumszerűen övező magaslatok, kiváló figyelőhelyekkel és olyan védelmi lehetőségekkel, melyek alkalmasak voltak minden kitörési kísérlet megghiúsítására. Február elején a zuhanóbombázók állandó támadása a tüzérség és aknavetőek erőteljes támogatása mellett megindult a harc Buda felszabadítására. Házról házra való szívós küzdelem közben egymásután jutottak a támadók birtokába a budai hegyvidék bástya-szerűen kiemelkedő csúcsai, a Sashegy, Kissvábhegy, Naphegy, majd a Gellérthegy is. Az ostrom utolsó napjaiban a védők már csak a Várhegyet, a Krisztina- és régi Viziváros területét tartották birtokukban. Reménytelen helyzetükben február 11-én a Hűvösvölgy irányában kitörést kíséreltek meg, amely a kitörésben résztvevő erők úgyszólván teljes megsemmisüléséhez vezetett. Február 12-én Budán is megszűnt az utolsó ellenállás.

Budapest felszabadítása lehetővé tette most már a magyar közlekedési vonalak teljes kihasználását. Boszorkányos gyorsasággal három új híd épült a lerombolt hidak helyén, egyben megépült az ideiglenes déli vasúti híd is. Így 5 hídon és egy vasúti hídon át indult meg a szovjet erők felvonulása a nagy tavaszi támadáshoz. A felszabadult Főváros lakossága szemtanuja lehetett ennek a lenyűgöző erejű átvonulásnak, melyben nehéz harckocsik, tüzérség és minden más korszerű hadianyag eddig soha nem látott tömegei vettek részt. Aki ezt az elsöprő erejű menetet, a szovjet katonák erőteljes, jól felszerelt és lelkes tömegeit átvonulni látta, megismerhette azt a kimeríthetetlen anyagi és erkölcsi tartalékot, amellyel a Szovjetunió rendelkezett és ha eddig még kételyei voltak a háború gyors kimenetelében, azok most végleg eloszlottak.

Budapest, a Magyar Középhegység és a Duna vonala jelentőségét bizonyítja, hogy 1945 március elején, tehát a Főváros esete után a németek hatalmas páncélos erőkkel Székesfehérvár térségéből újabb nagyszabású ellentámadást indítottak, amely azonban az előző kísérletek sorsára jutott. Ugyanekkor Eszéknél több hadosztállyal átkeltek a Dráván, azonban itt is rövidesen visszaverték őket. A végső győzelem gyors bekövetkeztét már semmi sem késleltethette többé.

HADMŰVELETI CSAPATMOZGÁSOK

(La manoeuvre pour la bataille.)

(Kiadó: Charles-Lavauzelle & Cie. Páris, 1941. 72 oldal, 17 táblázat és grafikon.)

A könyv a Franciaország-i *vasúti és közúti szállításokkal foglalkozik*, 1939 augusztus 21 és 1940 június 25.-e közötti időszakban. Igen ügyesen három fejezetre osztja mondanivalóit, mégpedig:

I. a mozgósítás és felvonulás (1939. VIII. 21);

II. a várakozás (IX. 25.—1940. V. 9.) és

III. a csaták időszakára. (V. 10.—VI. 25.) Utóbbi három részre tagolja, melynek első részében — lényegében — a Belgium-i csatával (V. 10—17.), a másodikban az Aisne, Somme arcvonal képzésével (V. 18.—VI. 4.), a harmadikban pedig az előbb említett arcvonal át-törésével és a visszavonulással foglalkozik. (VI. 5.—25.).

A fenti sorrendben fogjuk az egyes fejezeteket ismertetni, mindenkor csak a lényegét ragadjuk ki, ezen belül pedig elsősorban a szállításokkal foglalkozunk.

I. Részhez.

A politikai feszültség alapján, az esetleg bekövetkező mozgósítás védelmére 1939. VIII. 21-vel megkezdték a „fedező” erők szállítását. 1939. IX. 1-én kiadták a mozgósítási parancsot.

Az egyes szállítások zömükben a következő időpontokban fejeződtek be: fedezés IX. 2., mozgósítás IX. 7., felvonulás IX. 14.

A felvonulás befejeztével az *északkeleti* arcvonalra 8 hadsereg kötelékében összesen 87, míg a *délkeleti* arcvonalra 1 hadsereg kötelékében 15 seregtestet szállítottak. (Ezekből 25 erőd egység.)

Már szeptember 1-vel megkezdték az ÉK-i legelső sáv és Páris polgári lakosságának hátraszállítását, nem sokkal később pedig az anyagi tartalékok elszállítását is.

A gépkocsi-szállítás sűrűsége a mozgósítást megelőző időszakra esett, amiből következtethető, hogy a „fedező” erők zöme gépesített volt.

A tengeri szállítások lényegtelenek voltak.

Az eddig tárgyalt időszakban összesen 8740 szerelvény, 123.000 gépkocsi (= 3075 szerelvény) és 70 hajó volt forgalomban. Jellegzetessége, hogy a forgalom minden ellenséges behatás nélkül bonyolódott le.

II. Részhez.

Alig futottak le a felvonulási szállítmányok, máris áthelyezték a súlypontot a Saar-ról a Moselle-ra. A felvonulás az ÉK. arcvonalon támadólagos tervvel történt, mégpedig a Saar-ral szembe került a zöm 49 seregesttel és 13 erődegységgel. Északon 22 seregest fedezőerőként, Svájc-al szemben 3 seregest. Hadászati tartalék 4 seregest. Mivel a németek a Lengyelország-i háborút befejezték, félő volt, hogy támadólagosan lépnek fel nyugaton. A támadást a két szárnyon várták. Ezért az új hadműveleti tervnek megfelelően a következő szállítási feladatokat kellett végrehajtani: a) az Alpes-i arcvonal terhére erősítendő meg a két szárny; b) a Lotharingia-i arcvonal terhére tartalékot képezni és ezzel a belga arcvonalat megtámasztani; c) az angol hadsereget felvonultatni.

A szállítások ellenséges behatás nélkül, főleg vasúton folytak le a gépkocsik elégtelensége miatt. A szállítmányok nem voltak felfűzve, hanem részletekben történtek. 27 seregest került leszállításra 1450 szerelvényen. 1939. november 1-vel az arcvonal erőcsoportosítása nagyjában a következő volt:

a) a Saar-al szemben 25 seregest; b) északon a zöm 40 seregesttel; c) fedező erő a Jurá-ban 5 seregesttel; d) hadászati tartalék 10 seregest; e) Alpesek-ben 12 seregest. Az angol hadsereg kijelölt területére zömében gépkocsi szállítással beérkezett.

Itt említjük meg az ú. n. *felváltási szállításokat* is. Ezek részben azt célozták, hogy valamennyi tényleges alakulat az Elzász-i arcvonalra szállíttassék, (itt voltak a harcok V. 9-ig), másrészt az újonnan mozgósított alakulatokat felvonultassák. Mivel az ellenség passzívításban volt, majdnem békebeli viszonyok között történt ez. E célra 1940. V. 9-ig 3.000 szerelvényt és 40.000 gépkocsit vettek igénybe.

Ekkor vették munkába — a belga vezérkar közreműködése nélkül — a Belgium esetleges megerősítésére vonatkozó szállítási tervek is.

Nagy feladatot jelentett a szabadságoltak szállítása is. Ezek számára külön gyülekező és elosztó pályaudvarokat rendeztek be.

1940. V. 9-ig 2 millió embert (napi átlag 50.000 katoná, 3.500 vasuti kocsiban) szállítottak.

Szállítási nehézséget idézett elő az 1939/40. évi igen hideg tél, a forgalom megnövekedése (gördülőanyag hiánya), a vasuti személyzet részbeni hiánya, a gépkocsianyag selejtessége (30.000 katonai gk., 270.000 igénybevett gk miatt), 1.600 különféle típusú gépkocsi nehéz javítása. Ezeket a nehézségeket leküzdötték. Részben új rendszabályokkal, mint a gördülőtartalék csökkentése, gazdaságosabb kihasználás, személyi pótlás, új szállítóvonalak berendezése, új gépkocsik vásárlása és megrendelése, stb. (V. 9-ig 40.000 új gépkocsi, részben Amerikából.)

Erélyesen nekiláttak a közutak helyreállításának és a számbajövőkön a forgalom szabályozását is berendezték. A központi szállításvezetőség minden hadseregnél 1—1 előretölt és összesen 3 hátsó forgalomszabályozó csoportot állított fel.

A várakozás alatti időben a tengeri és vízi szállítás jelentősége növekedett. (Pl. lópótlás Amerikából, 4 seregest szállítása Északafrikából, stb.) A várakozás időszaka alatt összesen 5035 szerelvény, 46.000 gépkocsi (= 1.200 szerelvény) futott.

III. Részhez.

1940. május 10-én 5 órakor történt az első légitámadás a vasutakra, s ezzel megkezdődött az ádáz harc.

A csata első időszaka. (V. 10.—17.)

Egyidőben többirányú feladatot kellett a szállítószolgálatnak megoldani, melyek az ellenséges légitámadások dacára terv szerint folytak le.

Május 10-én 7 órakor életbe lépett a belgák megsegítésére kidolgozott terv, mely szerint három hadsereget 30 seregesttel kellett Anvers, Louvain, Namur területére szállítani, hogy ott védelemre rendezkedjék be és fogja fel a belga hadsereget. A kombinált vasuti, közúti szállítások már V. 10-én 9^h 30-kor megkezdődtek. A vasuti szervek V. 11-én Belgium-ban berendezkedtek. Bár a légitámadások 51 rombolást és megszakítást eredményeztek, a szállítások a tervvel szemben csak néhány óras késéssel, közúton V. 14-vel, vasúton V. 16-va reggel befejeződtek. A szállításokban 400 vasuti szerelvény és 70.000 gépkocsi (= 1.700 szerelvény) vett részt.

Még be sem fejeződtek a szállítások, mikor újabb feladat hárult a központi szállításvezetőségre. Május 13-án 7 órakor a németek átkeltek a Meuse-ön. Az áttörés leterjesztésére a főparancsnokság részben a beavatkozási tartalékait vetette be, részben a küzdő egységekből vont ki tartalékokat, részben a futásban lévő egységek irányítását változtatta meg. Összesen 20 seregestet szállítottak az áttörés helyére, mégpedig 13-at vasúton, 7-et közúton. Forgalomban volt 500 szerelvény és 30.000 gépkocsi (= 750 szerelvény). Itt már nehézségek léptek fel a szállításnál, melyek egyrésze technikai, másrésze pedig az ellenség légitámadásaiból és gyors előnyomulásából adódtak.

A közlekedési hálózatra intézett légitámadások nem bénították meg a forgalmat. Ezek három fázisra voltak bonthatók, mégpedig az Ardennes-ekre irányulóakra, a Belgium-ba benyomuló francia erőkre, és végül az arcvonal áttörése után a német szárnyak fedezésére irányuló támadásokra. Bár néhol súlyos rombolásokat okoztak, kihatásuk csak lényegtelen késésekben jelentkeztek, hála a helyreállító osztagok tüneményes munkájának.

A csata második időszaka. (V. 18.—VI. 4.)

A németek május 18-án elérték a Somme-ot. Mivel a szállított erők nem zárták le az áttörés mélységét, másrészt pedig az úgy a tenger, mint Páris felé fordulhatott, ezért új tartalékok szállítása vált szükségessé. (Aisne, Somme arcvonal felállítása.) A hadászati tartalék elégtelensége miatt erőkivonásokat hajtottak végre az arcvonalon levő

csapatokból. (Maginot-vonal, alsó Escout, Alpések.) A rendelkezésre álló tartalékok május 18-án kimerültek, miért is azokat különféle módon új felállításokkal kívánták pótolni. (A szétszórt alakulatok gyűjtése, stb.)

Összesen 11 seregetest került szállításra, melyből az Aisne és közép-ső arcvonalat kívánták meghosszabbítani, illetve megerősíteni és a Champagne-ban tartalékot képezni. A különféle akadályok miatt (légitámadások, ellenség gyors előnyomulása, stb.) az irányítás pont-ról-pontra történt, (változó irányítás). Így az irányító szervek felállítása is ehhez alkalmazkodott (főleg összekötő tisztek kiküldése).

Természetesen elkerülhetetlenek voltak a szállítmányok késései, amit főleg az irányítások egymásutáni megváltoztatása, ellenséges repülő-támadások, idő előtti kirakások, okoztak. Ennek dacára V. 24-ig a szállításokat végrehajtották. (6 nap.)

Május 21-vel újabb 18 seregetest tömegszállítását kezdték meg. A németek ekkor érték el Abbeville-t.

Ezen időszak alatt (V. 18.—VI. 4.) 37 seregetestet mozgattak, melyekből 32 vasúton vagy vegyesen, és mindössze 5 lett tisztán vasúti szállítással mozgátva. Forgalomban volt 1.400 vasúti szerelvény és 50.000 gépkocsi (= 1.350 szerelvény).

Az ellenséges légitámadások zömükben a közlekedési hálózat ellen irányultak. Céljuk volt részben az átcsoportosítás lassítása, részben az elszigetelés, részben a Somme átjárók elrombolása. Az ellenséges légitámadások céljukat nagyjában elérték. Az É. arcvonalat teljesen elszigetelték.

Ugyanebbe a periódusba esik a fenyegetett arcvonal lakosságának és anyagának hátraszállítása is, ami sok nehézséget jelentett. (Szállítás, élelmezés, eü. ellátás, stb.)

Eme időszakban súlyt fektettek a szétszórt alakulatokból új egységeknek felállítására, valamint az utánpótlás zökkenőmentes végrehajtására. Utóbbinál sok nehézséget kellett leküzdeni, de az utánpótlást végig folyamatosan fenntartották.

A csata harmadik időszaka. (VI 5.—25.)

Az újonnan felállított Somme-arcvonal ugyan összefüggő volt, de minden mélység nélkül. VI. 5-én a németek megindították támadásukat. 7-én az áttörést kiszélesítették. VI. 9-én a Champagne-i arcvonal összeomlott. Tartalékokat a rések betömésére használták fel. A központi szállításvezetőség VI. 12-ig még irányítani tudta a szállításokat és zömében közúton a legveszélyeztetettebb helyekre még 17 seregetest szállított. VI. 13-án megkezdődött az általános visszavonulás. Ekkor a vasúti irányítások már csak úgy voltak végrehajthatók, hogy a központi szállításvezetőségnek kirendeltségei működtek az egyes hadseregcsoportoknál. Ezek a körülményeknek és viszonyoknak megfelelően, a saját körletükben hajtották végre az irányításokat. A szállítások még VI. 24/25-én éjjel is többé-kevésbé működtek.

Az utolsó központiasan vezetett szállításnál összesen 550 vasúti szerelvényt és 20.000 gépkocsit helyeztek forgalomba.

A németek légitámadásai nem voltak annyira rendszeresek, mint

V. 18-án és 19-én és inkább a földi harcokkal voltak szoros összefüggésben és közvetlenül annak a céljait is szolgálták.

A visszavonulás az irányító szolgálat teljes széttelepítését követte meg, mert csak így lehetett kísérletet tenni arra, hogy a győztesen előnyomuló ellenséges erők szorításából a még meglévő gyenge rendezett egységeket visszavonhassák. A feladat mind nehezebbé vált, de a szállításvezető lényegében ura tudott maradni a helyzetnek és még az utolsó napokban is működött az utánpótlás. VI. 13-a és 25-e között még mindig több, mint 150 szerelvényt és 12.000 gépkocsit alkalmaztak naponta. A szállítási krízisek, amelyek ezt az időszakot jellemezték, nem annyira a repülőátadások okaiként léptek fel, hanem inkább a nagy tömegeknek gyors visszavonulásából eredtek. A repülőátadások általában csak a forgalom csökkentését vonták maguk után, míg a jelzőberendezésekben történt károk egyes szerelvények fogságba jutását eredményezte.

A visszavonulás alkalmával nemcsak a katonai személyek hátraszállítása volt a cél, hanem mindennemű anyag elszállítása is. Ezen szállítási feladatokon belül még a hátraözönlő francia lakosság ellátása is a katonai hatóságokra hárult. Ebben az időben kb. 2 millió polgári lakos és 200.000 gépkocsi hömpölygött Délfranciaország felé.

Jellemző, hogy VI. 21-e körül a harcoló alakulatokhoz tartozó 300.000 ember ellátásáról kellett gondoskodni és ezen felül 2.000.000 egyéb egyénről és megközelítőleg 3.500.000-re menő menekültről.

A szerző a fent nagyjából ismertett eseményekből azt a következtetést vonja le, hogy a szállítószolgálat mindenben megállta a helyét.

A háború szükségessé tette, hogy a közúti szállítást erősebben használják ki, mivel az jóval rugalmasabban volt alkalmazható az állandóan változó helyzetekhez.

Bár a légiháború a szállítások kivitelezését súlyosan érintette, mégsem tudta azt megakasztani. Ugyanis a háborút megelőző tervzésnél mindig szemelőtt tartották ezeket az eshetőségeket és ennek megfelelően építették fel a szervezetet is. Kétségtelenül megmutatta ellenben a háború, hogy ennek biztosítására mindig különös gondot kell fordítani. A légvédelmet súlyal a levegőben kell alkalmazni.

Vélemény:

A műből tisztán kivehető, hogy a franciák igen alaposan és tervszerűen dolgozták ki a háborút megelőző időben az irányító és szállító szolgálatot. A gyakorlati tapasztalatok alapján rugalmasan változtattak a meglévő elveken és ennek a rugalmasságnak volt köszönhető, hogy a szállító szolgálat egészen a visszavonulás megkezdéséig, azaz 1940. június 13-ig, minden igényt ki tudott elégíteni, sőt a visszavonulás alatt az utánpótlási követelményeket majdnem maradéktalanul végrehajtotta.

A szállító szolgálat már korán felismerte, hogy a gépkocsi szállítás a változó helyzetekhez könnyebben idomítható, mint a vasút és

légitámadásokkal szemben is kevésbé érzékeny. A meglehetősen rossz gk. helyzet javítása is főleg e cél érdekében történt. A harcok megkezdéséig eltelt idő ellenben túl rövid volt ahhoz, hogy a gépkocsi helyzet gyökeres megváltoztatását elérhették volna.

A légitámadások elhárítására felkészültek ugyan, de az e célra alkalmazott eszköz, különösen légierőkben, túl kevés volt. Ezért a vasúti és közúti pályák helyreállító osztagainak a kiépítését szorgalmazták.

A könyvből kivehető, hogy a franciák a háborúra sem lelkiileg, sem anyagilag nem voltak felkészülve. Határozott célkitűzéseik sem voltak, ami a hadműveleti tervükből is kiolvasható. Hogy a szállítószolgálat a roppant nagy követelményeknek eleget tudott tenni, az az irányító szolgálat kiváló kiképzését és a francia vasútak elsőrendű voltát bizonyítja. Mivel e könyv lényegében a szállító szolgálattal foglalkozik, ezért az ebből kiolvasható hadműveleti tervekről e helyütt bírálatot nem mondunk.

Schultheisz István

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ HIRADÓSZOLGÁLATA

A második világháború híradószolgálatának tapasztalatai nálunk még nincsenek és nem is lehetnek kiértékelve. Hosszú ideig fog tartani, amíg megismerhetjük mindazokat a technikai eszközöket, amelyeket mindkét oldalon a híradás felhasznált.

A háború alatt nem igen volt meg a lehetősége annak, hogy a híradótechnika újabb és újabb vívmányairól a másik oldal is értesüljön, de a háború befejezése óta sem jutottunk még olyan adatok birtokába, amelyekből a Szövetségesek híradóberendezéseit, a korszerű híradóeszközöket megismerhettük volna. Az erre vonatkozó irodalom megszerzése sem sikerült, miután a katonai híradóeszközök leírásai, újabb-korszerű eszközök használatai utasításai általában nem forognak közkezen.

A háború alatt ezek az eszközök nem jutottak olyan állapotban birtokunkba, hogy azok szerkezetét, működését megismerhettük és felhasználásukról tapasztalatokat gyűjthettünk volna.

Ezek előrebocsátása után leszögezhetjük, hogy a második világháború híradószolgálatában szerzett tapasztalatok kiértékelésére a jelenlegi időpont még túl korai, s így belőle a tanulságokat is a következő években vonhatjuk csak le, amikor az adatok rendelkezésre állanak és esetleg a használt korszerű híradóeszközök közvetlen megismerésére és kipróbálására is lehetőség nyílik.

E rövid tanulmánynak az alapját tehát főleg saját honvédségünkben rendszeresített és használt híradóeszközök képezik és csak annyiban a Szövetségeseknél használt eszközök, amennyi adat róluk kiszivárgott vagy különböző utakon birtokunkba került.

A második világháború híradószolgálatában visszatükröződnek mindazok a jelenségek, amelyek a világháborút megelőző idők és — még fokozottabban — a háború évei alatt a gigantikus küzdelem rendkívüli méretű technikai fejlettségével együtt jártak.

Nézzük azokat a követelményeket, amelyek elé a háború a híradószolgálatot állította.

A hadászat és harcászat törvényei lényegükben változatlanok maradtak, de eltolódott a tér és idő viszonya. A gyorseregtetek, a páncélosok és repülők alkalmazása, a világháború, a függőleges átkarolás és a „totalitás“ új formát adtak a háborúnak. Természetesen a híradás az új formákhoz igazodott.

Vizsgáljuk meg a háború híradószolgálatát a különböző alkalmazási területeken.

Vezetékes híradás.

A vezetékes híradás, a távíró- és távbeszélőösszeköttetés a második világháború alatt nem vesztett jelentőségéből, sőt inkább nyert. A nagy tömegek mozgatása, a rendkívüli méretű anyagi szolgálat irányítása, lebonyolítása a vezetékes híradást elsősorban vette igénybe. Számolni kellett ugyan a légitámadások okozta károkkal és sérülésekkel, de ezek a vezetékes híradást csak helyenként és csak átmenetileg bénították meg, s a hibák kiküszöbölése után a távíró- és távbeszélőösszeköttetés ismét a fő híradási lehetőség maradt.

A távíróforgalomban a régi rendszerű hughes-gépek helyét a nagyteljesítményű, könnyebben kezelhető, korszerű betűnyomós géptávírórendszerek foglalták el.

Elősegítette a géptávíró használatát a hadseregek nagyobb fokú gépesítése is. A többéri kábelek bevezetésével, tábori erősítők alkalmazásával, a tábori szolgálatban megszűntek a multban a nagy távolságok áthidalásánál fennálló nehézségek.

A vezetékes összeköttetés régi távolsági korlátait az erősítő berendezések alkalmazása a távírónál és távbeszélőnél egyaránt ledöntötte és így a legnagyobb távolságokon át is megtalálta a vezetést a csapatok mozgatásához és szándékainak végrehajtásához szükséges nagyteljesítményű híradóeszközt.

A háborúra készülő országok béke távíró- és távbeszélőhálózataikat a honvédelmi követelményeiknek megfelelően szervezték meg, s azok fejlesztése a különböző háborús lehetőségekhez alkalmazkodott.

Az összeköttetés súlya az állandó földalatti (kábel) és földfeletti hálózatokon nyugodott. Ezt a békehálózatot vette részben át és egészítette ki a tábori hálózat, ami a hadrakelt seregek szükségleteit volt hivatva kielégíteni. E hálózat a legkorszerűbb volt, amely a legújabb technikai tanulmányokat hasznosította és a legnagyobb teljesítményű, leggyorsabb és legmegbízhatóbb vezetékhez kötött hírközlési lehetőségeket foglalta magába. Ez a hírközlési hálózat egyesítette a különböző rendszerű távközlőberendezéseket. (A vezetékek többszöri kihasználása, nagyfrekvenciájú távíró, duplex, multiplex üzemek stb.)

A hadrakelt seregeknél a vezetékes távíró, és távbeszélőösszeköttetés a seregestparancsnokságig a fő híradási mód maradt.

A géptávíró gyors, közvetlen és közlései papírra rögzítve maradnak, ami a távbeszélőhöz viszonyítva katonai vonatkozásban óriási előnye.

A seregestparancsnokságoktól előre a géptávíróval szemben a távbeszélőösszeköttetés nyer tért. A vezetékes híradás kifejlesztésének hátrált szab a csapatok mozgásának gyorsasága, bár e tekintetben a világháború igen szép teljesítményeket mutat. A gépesített híradóegységek a legrövidebb idő alatt létesítették a főirányokba a vezetékes híradást.

(A gyorseregtettek és gyorscsapatok híradása külön tanulmányt igényel.)

A csapatoknál a híradó- (csapatávbeszélő) szolgálatban a helyzetek gyorsabb változása miatt a vezetékes összeköttetés jelentősége csökkent, de ez nem jelentette azt, hogy amikor a helyzet megengedte, ne a jól bevált és kényelmes érintkezést biztosító távbeszélőhíradást építsék ki és használják.

A háború alatt bebizonyosodott, hogy a vezetés vezetékes híradásának kiépítése és fenntartása a híradócsapattól igen nagy műszaki előképzettséget, az állandó postai távíró- és távbeszélőhálózatok és berendezések elméleti és gyakorlati ismeretét igényelte. Igénybe lehetett és kellett venni e hálózatokban jártas postai személyzetet, mérnököket, vonalfelvigyázókat, stb., de a híradás vezetőinek mindamellett ismerniök kellett a hálózatok összetételét a különböző műszaki felhasználási lehetőségeket, ami a híradó tiszttel szemben műszakilag gyakran elég nagy követelményt jelentett.

E nagy és érzékeny hálózat fenntartása és karbantartása igen nehéz feladat elé állította a karbantartó-szolgálatot.

A légitámadások következménye gyakran a hálózat kisebb-nagyobb megsérülése, megbénulása volt.

Láttuk a háború elején, hogy egész országok katonai ellenállása, sőt ezen túlmenően közigazgatása, gazdasági élete megbénult a vezetékes híradás kikapcsolásával.

Fentiek tanulságaként a háború alatt megszervezték a különböző utakon kiépített és biztosított — lehetőleg földalatti — kábelhálózatot, előre berendezett szükségközpontokkal, gyorsanmozgó, gépesített karbantartó és híradó műszaki javítószolgálattal.

Általában a vezetékes híradás kiépítésénél és fenntartásánál a gépesítés igen jelentős tényezővé vált.

Bizonyos terepeken, rossz utakon és gyakran elől, a csapatoknál országosjármű volt az egyetlen szállítási lehetőség.

A híradócsapatnál továbbra is a vegyes (gépköcsi és ló) vontatást kellett fenntartani.

Vezetéknélküli híradás.

A vezetéknélküli híradás műszaki eszközei között az első helyen az utolsó évtizedekben óriási fejlődésen átment rádió-híradás szerepel.

A rádió a hozzáfűzött reményeket beváltotta és az elmúlt világ-

háborúnak egyik legjobban igénybevett, legfavorizáltabb híradóeszköze lett.

Alkalmazása rendkívül sokrétű. Ide tartoznak a katonai rádióállomásokon kívül a polgári rádió hírszóróállomások is, melyeket hírközlésekre, katonai akciók irányítására, felderítésre, titkos szolgálatra egyaránt felhasználták. Ide tartoznak a légierők irányítását végző különleges rendeltetésű iránymérő, vakrepülést irányító állomások. Ezen kívül ide sorolhatók a háború szenzációs találmányai, a lokátor, a radar.

A gyorscsapatok alkalmazása, a gépesítés kiterjesztése, általában a villámháború jellege a vezetéknélküli híradóeszközöket, elsősorban a rádiót tette a leggyakrabban használt híradóeszközzé.

A páncélos egységek működésének egyik legfontosabb kelléke az igen kisméretűre konstruált rövidhullámú rádiókészülék.

A mozgásba lendült földi erők egyik, a légi és tengeri hadműveletek szinte egyetlen műszaki híradóeszköze az egész frekvenciaskálát kihasználó rádió volt.

A tábori szolgálatban használtak közép-, rövid- és ultrarövidhullámú rádióállomásokat.

A rádiótechnika, elsősorban a csőtechnika mind kisebb és kisebb térfogatú készülékek szerkesztését tette lehetővé, ami a katonai felhasználás terén rendkívül fontos körülmény. Így lehetővé vált a fegyverzetrel és felszereléssel amúgy is túlterhelt küzdők részére egészen kisméretű rádióállomások szerkesztése, amelyet egyéni felszerelése mellett vinni és kezelni tudott.

A háború legnagyobb és katonailag talán legérdekesebb hadműveleteinek, a partraszállásoknak sikerét minden bizonnyal a rádióra támaszkodó híradás kifogástalan működése biztosította.

A légierők, az ejtőernyős egységek, a kör-védelembe szorított csapatok, az áttörések után messze elszakadt gyorsan mozgó ékek, mind, főleg a rádióhíradásra szorítkozhattak, a nem műszaki híradólehetőségek — repülő, gépkocsi, motorkerékpár — szórványosabb felhasználása mellett.

A rádió alkalmazása a csapatoktól felfelé, stabilabb viszonyok felé haladva, jelentőségben mindinkább csökkent, s csak tartalék, kiegészítő eszközként szerepel a vezetékes híradás megszakadása esetére, vagy annak kiegészítésére.

A csapatoknál a rádióállomások egyik nagy problémája az áramforrás volt. Ezt a kérdést is megoldották egész kis fogyasztású csövek használatával. E készülékek méretei egy távbeszélőkészülék kézibeszélőjének a méreteit alig haladták meg.

A felső vezetés rádióhíradásában a több kilowattos közép- és rövidhullámú adóállomások forgalma a postai nemzetközi forgalomhoz hasonló rendszerekben működik. A táviratozásban kéziadáson kívül lényeges helyet kap a gépadás is.

A rádió híradóeszközökhöz soroltuk a háború alatt szerkesztett egyik legnagyobb készüléket, a lokatort, vagy a radart. Ez a készülék nem híradó-, hanem felderítőeszköz, de működése egyesíti magá-

ban a felderítői és híradási tevékenységet, mert észleleteiről azonnal és folytatódólagosan jelentést is ad.

E találmány óriási jelentőséget nyert Anglia légiterének védelménél. Jelentősége a légi és tengeri háborúban is döntő volt. Szerepe mind kiterjedtebbé vált és felhasználásának még nagy lehetőségei vannak. A radarból kiinduló elektromágneses sugárással az ellenséges vízi és légi egységeket szinte letapogatták.

A rádió alkalmazásának legnagyobb hátránya, a lehallgathatóság ellen a katonai forgalomban a nyíltnyelvű közlemények adásának tilalmával, összebeszélte nyelvével szövegek adásával; a táviratok szövegének rejtjelzésével védekeznek. A védekezés műszaki módjai közé tartozik az irányított adások használata, amikor irányított antennarendszerek csakis az ellenállomás vonalába sugározzák az elektromágneses hullámokat. Ezt az egész rövidhullámú csapatrádiók szerkesztésénél is figyelembe vették és csak kis bot-, vagy keretantennát használtak, melyeket az ellenállomás felé irányítottak. A hadműveleti és hadászati célok érdekében azonban gyakran kellett a lehallgatás elleni védekezés leghatásosabb módjához fordulni: a rádiótilalomhoz.

Az első világháború végén használt tábori rádióállomások méretei mellett a második világháború csapatrádiói eltörpülnek. Ugyanakkor a teljesítményük meghatározódott. Az azelőtt kizárólagos táviratozási mód helyett a forgalom rádiótávbeszéléssel is történt.

A vezetés a rádiógéptávírókat is használta, s a titkosság megővésére automatikus rejtjelző és megfejtő rendszereket alkalmazott.

A *rádióképtávíratozást* és a *távolbalátást* a hadviselők szintén szolgálatba állították, bár az utóbbiról nincsenek konkrét adataink.

Az aktív híradószolgálat mellett az első világháború lehallgatási tapasztalatainak okukva, egyes országok kiépítették a híradószolgálat passzív formáját is: a *lehallgató szolgálatot*.

Ez elsősorban a rádióforgalom lehallgatását jelentette és csak töredékesen az ellenséges hadseregek vezetékes forgalmának lehallgatását.

A rádiólehallgató szolgálat az ellenséges rádióállomások helyének megállapításával (iránymérés, hemérés), az ellenséges rádióforgalom közleményeinek lehallgatásával és az így nyert adatok rendszeres feldolgozásával és kiértékelésével dolgozott. A tábori szolgálatban *közel* és *távol rádiófelderítés* működött. Előbbi nagyjában hadosztályparancsnokságtól előre a csapatkörletben működött, feladata főleg az ellenséges nyíltnyelvű csapatrádiózás felvétele és azonnali kiértékelése volt, míg az utóbbi hadsereg, hadseregcsoport körletében, s feladata sokkal nagyobb kiterjedésben az ellenség felvonulásának, csoportosításának, mozgásának a rádió felderítése volt.

A vezetéknélküli híradás egyik kevésbé ismert, bár külföldön igen jól bevált eszköze a deci- és centiméteres rádió és a felhasználása volt. Az egész rövid rádióhullámokat kötegelve irányították az ellenállomás felé. Szinte mint „drótnélküli vezetékek” működött ez az összeköttetés több száz kilométeres távolságokon felállított reléállomások közvetítésével. A vezetékeképítés elesésével és a rádiólehallgatás kiküszöbölésével ez a híradóeszköz a legideálisabb összeköttetéssé vált és még nagy fejlődésnek indult.

dést jósolhatunk neki mind a polgári, mind a katonai alkalmazásban.

A vezetéknélküli híradóeszközök közül az első világháborúban még alkalmazott távjelzést a második világháborúban nem használták. A *fénytávbeszélés*, amihez ugyancsak nagy reményeket fűztek a háború előtt, nem vált be.

Az állati híradás, postagalamb, jelentő kutya, főleg a partizánháborúban játszott jelentős szerepet.

Ezekben ismertettük nagy vonásokban a háborúban alkalmazott különböző híradóeszközöket. A tapasztalatok összegyűjtése és kiértékelése a demokratikus honvédség híradócsapatának a feladata lesz. Annyit már most megállapíthatunk, hogy a korszerű hadsereg híradásának is korszerűnek kell lenni és a már fejlett híradótechnika a híradócsapattól, elsősorban annak vezetőitől fokozott műszaki képzettséget, szaktudást igényel. A jövő híradóinak ebben példát kell mutatniok.

Pentsy Jenő

CSAPATTISZTI TOVÁBBKÉPZÉS*

ALIGHA kezdett ifjú hadsereg képzettségben heterogénebb tisztikarral, mint ahogy a mi új honvédségünk kezdi életét. Ez nem is baj! Nem ez a lényeg. A szellem, a felfogás közössége a döntő és az egységes harci cél a fő! A tisztikar képzettségi különbözősége csak adottság, amit viszont figyelembe kell venni.

A *célt* és a *módot* kell csak keresnünk.

A cél világos! 70—75.000 fős hadsereget akarunk fokozatosan kiépíteni, hogy az ország összes hadköteles ifjút egykor befogadhassuk és itt megkaphassa a demokratizálódáshoz oly szükséges egységes nevelést! Az egységes demokratikus tömegnevelés két pillére ugyanis az általános elemi iskola és a honvédség lesz.

Egységes tisztikar kell ahhoz, hogy a honvédség e célját betölthesse.

Ehhez a mód a nézetek és a katonai képzettség azonosítása.

A világnézeti azonosításra úgy látszik, a demokratikus átképző tanfolyamok kiválóan megfelelnek. Elengedhetetlen, hogy ezt a tanfolyamot minden csapattiszt elvégezze. Talán, ha már mindenki átesett rajta, — akkor a szerzett tapasztalatok alapján — újra s ha kell, még egyszer újra el fogja végezni mindenki. Így elméleti tudásban is olyan fokot ér majd el minden tiszt, hogy a demokráciának nemcsak ismerője, de cselekedeteiben és vitában is, ha kell, védője lehet.

* Mivel ma már a tiszthelyettesi kar a tisztikar természetes utánpótlási forrása, a tisztekre mondottakat a tiszthelyettesekre is értem.

Komplikáltabb, de ha a módot megtaláljuk, gyorsabb a csapat-tiszti szakmai képzettség elsajátítása. Itt a fő nehézség az, hogy a honvédség ma, a jövőbeni nagy hadrend fejlesztésének megkönnyítése céljából, szélességi szervezetben él. A konkrét katonai feladatot végző határőrségtől eltekintve, a csapat (intenzív kiképzést végző két hadosztály) elenyésző része a teljesen kifejlesztett központi és területi katonai igazgatási szerveknek. Így a kiképezendő tisztek zöme nem is eseregtesteknél, hanem a központban és a területi szerveknél van.

Ha sikerül majd felállítanunk a hivatásos tiszt- és tiszthelyettes-képző intézeteinket, akkor már a határőrségnek és a két hadosztálynak — remélhetőleg — lesz módja elegendő fiatal, már az új honvédségben kiképzett tiszti és tiszthelyettesi sarjadékot adni a nevelőintézeteknek.

A leendő új intézeteinket ezeknek az ifjaknak kell fenntartanunk. Az új tisztképző intézeteink növendékei ily tekintetben legyenek egységesek! Az egység a fiatalságban, az ifjú lendületben és az új honvédség- emlőin át kapott demokratikus szellemben legyen.

Az ilyen — remélhetőleg — lelkes ifjakat már nem lenne szabad idősebb és már különféle magasabb rendfokozatot viselő tisztekkel keverni. A már most rendfokozattal bíró tisztek továbbképzését (illetve vezetői alapkiképzését) a hadosztályiskolákban kellene végezni. A tapasztalat azt mutatja, hogy egészen különböző korú és egészen különböző katonai előképzettségű tiszteknek azonos tanfolyamba gyűjtése sok súrlódásra ad okot. Ezt a hadosztályiskolákban ki lehet küszöbölni, itt azok jelentéktelenné is válnak. De halálos véték volna ezeket a kisebb súrlódásokat belevinni azok közé az ifjak közé, akiktől az új honvédség lendületét várjuk.

A meglévő tisztikarunk képzettségének egységesítésére, úgy látszik, a tiszti és tiszthelyettesi századokban folyó kiképzés megfelelő lesz. De éppen a szélességi szervezésből folyóan igen sok idő kellene ahhoz, hogy ebben a két iskolában a honvédség meglévő összes csapattisztje átessék a kiképzésen.

Azonnal meg kell tehát kezdeni a tiszteknek csapattiszti szakmai kiképzését, tekintet nélkül azok jelenlegi beosztására. Komoly, erős honvédséget akarunk. A mindennapi munka mellett időt kell tehát szakítanunk a hivatásunkra, a csapatbeli szakmai kiképzésre.

A csapattiszttel szembeni képzettségi követelmények a csapatszolgálat ellátása terén:

Alakulatának fegyverei, gépei és szerszámainak tökéletes ismerete, azok kezelése.

Lövészaki ismeretek.

Fizikai rátermettség.

Harcászati ismeretek és vezetési készség.

(Tudatosan kihagyom itt az erkölcsi és világnézeti felfogás terén a követelményeket, mert ezek nem sorolhatók a csapattiszti szakmai képzettség körébe.)

Fegyverek, gépek, szerszámok ismerete és kezelése terén a régi honvédség felfogása alapos revízióra szorul.

Talán két példával világítható meg legjobban a kérdés lényege.

Nem sokkal a felszabadulás után egy öreg munkás túlszűfolt vagonban mellettem utazott. Magam is polgári ruhában voltam. Nemi tudhatta katoná voltomat. Élményt mesélt szomszédjának: „Láttam egy szovjet műszaki egységet, amint a Tiszán hidat vert. Valami nehezebb mozzanatnál több tiszt emelte a gerendát és azok tették azt a kényes helyre. Később ácsoltak, kalapáltak, közben utasításokat osztottak. A hídnak tehát nemcsak tervezői, de kivitelezői is voltak!”

Sokkal régebben egy vidéki városban vasúti rakodási gyakorlatot tartottunk. A pályaudvar kerítése körül tömegben álltak az emberek és nézték a „szencációt”. Egy-két ló nehezen ment be a vagonba. Ezeket hátsó combjukhoz vetett hevederrel kellett oda berántani. Egy különösen ellenszegülő ló berakásánál a rakodótiszt hadnagy maga is odaugrott és a hevedert fogva, segített betolni a lovat. Majd a következőt, s hogy lelkesen menjen a munka, már a negyedik lovat is segítette a vagonba tessékelni.

Egyik magasabb előjárója, aki a munkát nézte, magához rendelte a hadnagyot és rendreutasította. Megtiltotta, hogy ennyi „civil” láttára testi munkát végezzen.

Mi a helyes? Előttem nem vitás! Minden tisztnek a lovat tudni kell vagonba rakni, befogni, nyergelni. Tudnia kell a gépkocsiját megjavítani, fegyverét kezelni, akadályát elhárítani, stb.

A hadosztályiskolákban ezt is gyakorolják. Ezeket az ismereteket csakis iskolákban, tanfolyamokon lehet elsajátítani. Aki viszont ezeket már tudja, tudását itt tudja legjobban gyakorolni és fenntartani.

A *lövészaki képzettség* és tudás a korszerű hadseregnél egészen az élre került. Mivel ezt egyéni tanulással elsajátítani nem lehet, ennek a képzettségnek elsajátítására a tiszteket feltétlenül iskolákba, tanfolyamokba kell vezényelni.

Fizikai rátermettség tekintetében minden tisztnek *elemi kötelessége* a sportolás. Lovagolni, úszni, evezni, *célbálozni* kell minden tisztnek. Kinek mire módja van, azt a sportot kell folytatnia. Testi rugalmasságát mindenki köteles fenntartani.

A *harcászati ismeretek és vezetési készség* leggyakorlatiasabb oktatási módja az alkalmazó megbeszélés. Ezt ma is — a honvédség ilyen szélességi szervezetében is — eredményesen lehet folytatni. Fontos az egységes elvek szerinti vezetés és az, hogy mennyel gyakrabban vegyenek részt a csapaton kívüli szervek csapat tisztjei is ilyen megbeszéléseken.

Hetente legalább egy alkalmazó megbeszélésen kellene minden tisztnek résztvennie ahhoz, hogy hiányos képzettségét pótolja, kellő ismereteket szerezzen, a kellően kiképzettek pedig ismereteiket megtartsák, illetve a háborús tapasztalattal rendelkezők tapasztalatait átvegyék.

Az alkalmazó megbeszélés elemei:

Közös katonai nyelv és vezetési formák elsajátítása.

Tervezés sulykolása.

Vita.

Csapat- és haditapasztalatok közlése.

Elengedhetetlen, hogy a katonai szakkifejezéseket minden tiszt kifogástalanul ismerje. Elképzelhetetlen, hogy egyazon szó minden tisztnek ne ugyanazon fogalmat jelentse.

Az alkalmazó megbeszélés a legalkalmasabb kiképzési mód a vezetésnél nélkülözhetetlen sablonok (vezetési formások) besulykolására. Bármily visszatásztóan hat is az, hogy a gondolkodást gúzsbakötő sablonokat merek említeni, de meggyőződésem, hogy ilyenek nélkül vezetést — különösen katonai vezetést — elképzelni nem lehet.

A katonai alsó vezetés a szó legteljesebb értelmében *mesterség!* A mesterség viszont besulykolt ismereteket, ügyességet, fogásokat, formát jelent. Sablonokat kell tehát besulykolni mindenkinek arra, hogy mi az elhatározás módja, hogyan kell gyorsan és röviden parancsolni, milyen szavakkal, jelekkel, vázlatokkal lehet magunkat leghamarább és legerőteljesebben kifejezni. Nem győzelmi receptkeresés ez. Nem a gondolkodást kell tehát gúzsbakötni, hanem hogy a *lényegen szabadon gondolkodhassunk*, a lényegyet körítő formákat kell ösztönössé sulykolni.

A vezetés alapja a tervezés. Minden katonai vezetési kiképzésnél tehát a tervezés elsajátítására kell a legtöbb időt fordítani.

Az alkalmazó megbeszélés lényege is a tervezés gyakorlása! Ahogy megfigyeltem az egyenlőtlen előképzettségű tanfolyamhallgatókat és ezeknek tartott alkalmazó megbeszéléseket, láttam, hogy a régi értelemben vett hosszú, — esetleg egész napot betöltő — huzamosan feszült figyelmet követelő alkalmazó megbeszélések nem célravezetőek. Egyazon helyzet agyonboncolása igen ritkán nem lesz unalmassá. Hosszú összefüggő alkalmazó megbeszélést csak azonos képzettségi fokon álló hallgatóságnak érdemes tartani.

Amikor nem a képzettség fenntartása és továbbfejlesztése, hanem vezetési alapkiképzés a cél, akkor más módhoz kell folyamodni. Minden feltevésből legfeljebb egy-két kérdőpontot érdemes megbeszélni. Egy feltevésből legfeljebb egy továbbfejlesztett helyzetet érdemes kialakítani. Meg kell választani az alaptémát és egy vagy akárhány apró feltevést kell a téma teljes megismerésére beállítani. Apró leleményes feltevéseket kell szerkeszteni. Ha csak annyit mondunk el a feltevésben, mint amennyit az alsó vezető a valóságban tényleg tudhat is, akkor a feltevések igen rövidek lesznek. Ilyen rövid feltevésből egy elhatározás, egy terv. Azután új feltevés, új elhatározás, új terv. Akár minden feltevésnél csak az elhatározást sulykolhatjuk. Tehát lehet két órán belül akár hat rövid, egyszerű feltevést is beállítani és csak az elhatározást, vagy csak a tervet gyakorolni.

Ez a változatos foglalkozás sokkal jobban leköt, nem unalmas és ami a vezetés terén mesterség, azt kitűnően lehet így gyakorolni. A vezetési alapkiképzést így sulykolással lehet eredményesen folytatni.

Természetesen ez a mód bizonyos fokig — különösen, ha nem kellő tudással vezetik — a gondolat gúzsbakötéséhez vezethet. Hogy ezt kiküszöböljük — de a lényegi tudás fokozása céljából is —, az ilyen sulykolásnál éppen úgy, mint az összefüggő nagy alkalmazó megbeszéléseknél, a foglalkozás eleme a *vita* kell, hogy legyen. Az az alkal-

mázó megbeszélés, ahol két-három felszólalás után gyors ütemben továbbmegyünk, az helyénvaló vizsgáztatásnál, helyénvaló lehet egy elképzelés ismertetésénél, vagy a résztvevők képzettségi fokának megállapításánál, de oktatásnál nem. A vezetői kiképzés eleme a vita!

Rá kell szoktatni mindenkit véleménye nyilvánítására. Értékelni kell minden felszólalást. Így növeljük a kedvet és önbizalmat, ezen keresztül a tudást. Tanítsunk érvelni, érvek mellett kiállni, felismerni a jót és a rosszat. Csak a kellően fejlett kritikai érzékkel rendelkező és érvelni tudó tiszt lehet olyan kiképző, aki az önbizalom rombolása nélkül fejlesztheti alárendeltjei tudását.

Végül a megbeszélés és vita kiválóan alkalmas arra, hogy a hosszú csapat- és haditapasztalattal rendelkezők tapasztalataikat átadják a fiatalabbaknak.

Számomra nem volt izgalmasabb elméleti kiképzés, mint mikor az ősszel az első házi alkalmazó megbeszélésünkön partizánharcban, spanyol polgárháborúban és egyéb, a régi honvédségből származó tiszteknek ismeretlen területen, küzdött bajtársak szóltak hozzá a felvetett témához és az ő tapasztalataikból okulhattunk.

Viszont nem volt kellemesebb meglepetés sem, mint amikor azt láttuk, hogy az ő tapasztalataik is egyeznek a mieinkkel. Ez azt a biztos tudatot adja, hogy a kiképzés terén nem járunk rossz utakon. Sőt ki merem azt is mondani, hogy a harcászati szabályzatunk nem bukott meg a háború során! Tehát mindaddig, amíg nem lesz módunk a harcászati szabályzaton szükséges kisebb simításokat végrehajtani, az elméleti kiképzéshez (az egyéni tanuláshoz is) kiválóan alkalmas vezérfonal lehet a harcászati szabályzatunk. Kifejezések, fogalmak tekintetében minden további nélkül meg lehet tanulni határozványait. Harcászati elveit illetőleg pedig, aki abból tanul, nem szív tévtanokat magába.

Nyitva áll az út, tanuljunk, képezzük magunkat, hogy jó honvédtisztek lehessünk.

Ma már nem elég a sárga öv, az aranycsillag, a fényes gomb. Az a modern ember előtt nem jelent veleszületett presztizst. Presztizs nélkül pedig a vezetőt nem követik. Az aranycsillag és fényes gomb mellé ki-ki egyéni presztizst szerezzen tudással, bátorsággal, haladó gondolkodással és fizikai erővel!

Tanuljunk!

Király Béla

A FÉNYKÉPMÉRÉS (FOTOGRAMMETRIA) ALKALMAZÁSA

(Egyképes eljárás).

A repülőgépről készített fényképek feldolgozásával foglalkozó légi fényképmérés hosszabb kísérletezés után, az utolsó két évtized alatt a fényképezés terén igen magas fejlődési fokot ért el. Sík területek térképezésére az *egységes* — míg hegyvidék feldolgozására a *kétképes*¹ (sztereoszkópikus) eljárást alkalmazzuk. Hazánk túlnyomó részt sík, tehát az egyképes eljárás alkalmazásának igen tág tere nyílik. Különösen katonai, erdő- és mezőgazdasági, továbbá nagyobb terjedelmű műszaki előmunkálatok céljára és ezért az újjáépítésben a fényképmérés igen eredményes alkalmazást nyerhet.

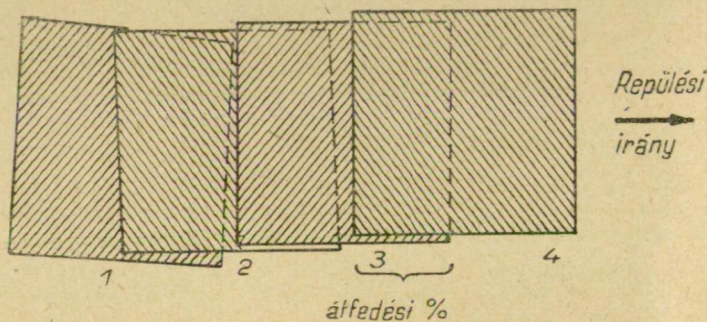
A fényképmérés alapja a jó légi fénykép, mely a terep hű képét tárja elénk és rajta minden nagyobb tereptárgyat: házakat, hidakat, fákat stb., sőt az elütő-színű keskeny patakokat, gyalogösvényeket, kőoszlopokat stb. könnyen felismerhetjük. A légi fénykép ezenkívül oly részleteket is tartalmaz, amit a térképeken általában nem ábrázolunk, mint pl. a megművelt és parlagon hagyott szántókat, a sűrű és ritka erdőket, a dús réteket és kopár legelőket, az Alföld szíkes és termő területeit, a fényérzékeny lencsén jelentkező elszíneződések révén földtani adatokat, sőt a háború okozta pusztításokat is felismerhetjük. Tehát mindebből önként adódik a légi fénykép gyakorlati felhasználásának lehetősége. A fényképmérés alkalmasságát több műszaki előmunkálat céljára végrehajtott munka igazolja. Így pl. a bk. 120 km² területet felölelő Duna-Tisza csatorna fényképmérési létszáma a következő volt:

1. A terület lefényképezése repülőgépről (1 óra) és a fényképek előhívása (2 fő)	4 nap
2. Az alappontok bemérése (az Állami Földmérés pontjainak felhasználásával) 1 tiszt gépkocsin, 1 tiszt szekéren, 1—1 segédmunkással	7 nap
3. Fényképmérési műszermunka: 30 darab képnek 1:25.000-es méretarányra való átalakítása, 2 fő	6 nap
4. A képek összeillesztése fénytérképpé, 9 mérettartó lapon (1 fő)	9 nap
Összesen: 26 nap	

¹ A kétképes eljárás alkalmazásáról külön cikkben számolunk be.

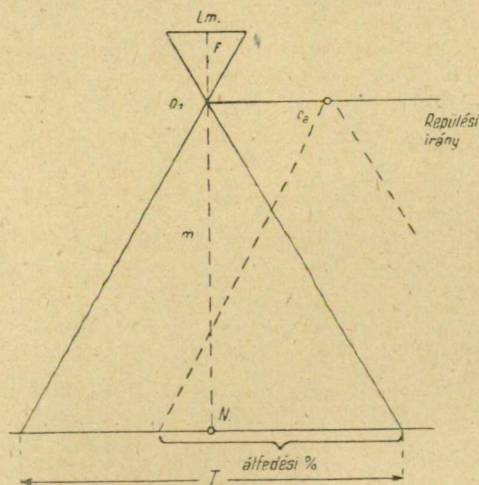
Ha a Duna-Tisza csatorna fényképmérési munkaidejét (26 nap) a földi felméréssel (5—6 hó) gyorsaság, munkaerő, szabatoság és költség szempontjából összehasonlítjuk, akkor a fényképmérés rendkívüli előnye azonnal kitűnik.

Fényképmérés céljára a térképezendő területet a repülőgéphez épített fényképező kamarával oly módon fényképezzük le, hogy a repülési útvonalon filmszalagra készített képsor képei, egymást bizonyos $\%$ -ban átfedjék. Területfényképezésnél a szomszédos képsorok szintén megfelelő $\%$ -os átfedéssel készülnek. (1. ábra.)

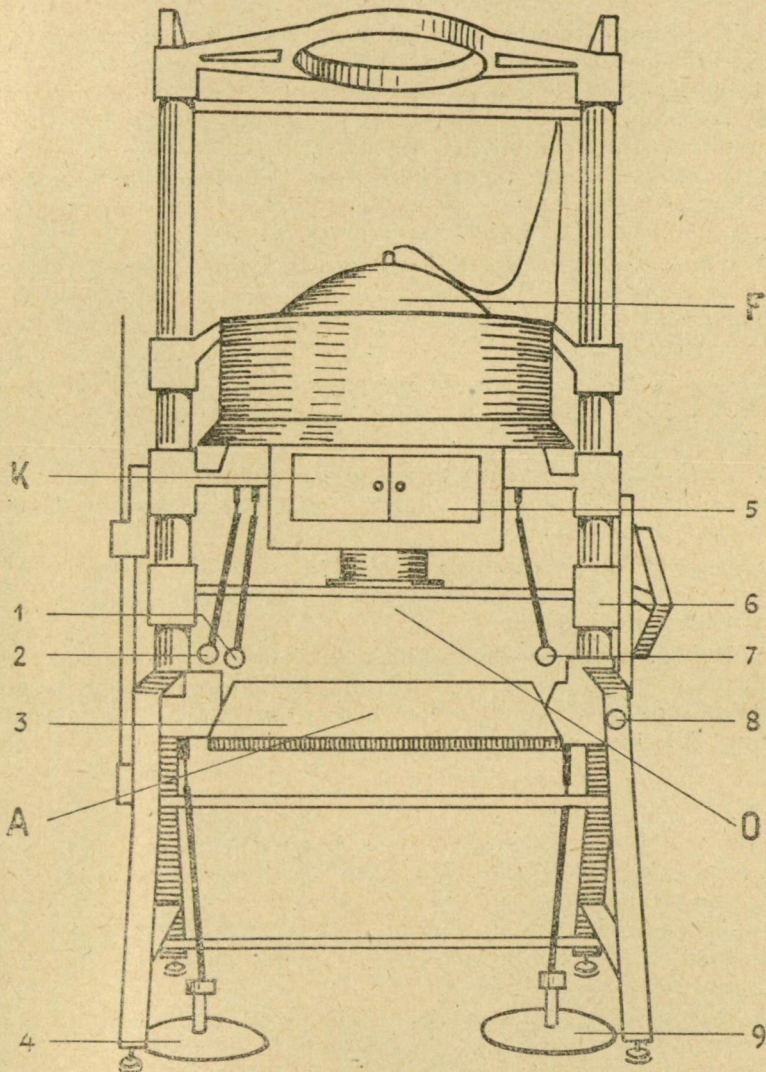

1. ábra. A képek és képsorok átfedése.

A légi fényképen ábrázolt terület nagysága a fényképezési magasságtól (m), a kamara lencséjének gyújtó távolságától (f) és a lemez méretétől (L_m), vagyis a nyílás-szögtől függ. Pl. ha $m = 4.000$ m, $f = 20$ cm és $L_m = 30$ cm, akkor a lemezen ábrázolt terület (T) 36 km^2 (2. ábra).

2. ábra. A légi fényképen ábrázolt terület oldalhossza.

3. ábra. A svájci Wild-képtálatkító előlázatban.

A képtálatkító számozott alkatrészei:

- F = fényforrás és fényűritő, K = képtartó, O = lenese (objektív), A = asztal.
 1 — kézi tárcsa, az x tengellyel párhuzamos irányú eltolására,
 2 — kézi tárcsa, a képnek az x tengelyre merőleges irányú eltolására,
 3 — az asztal, mely az x tengely körül $-5-40^{\circ}$ -ig elforgatható és felénk kihúzható,
 4 — lábtárcsa, az asztal x tengelye körüli elforgatására,
 5 — a képtartó előlről nyitható szekrénye,
 6 — a lenese és az asztal közötti távolság-skála,
 7 — a képelfordulás skálája és kézi tárcsája,
 8 — a fényforrás kapcsolója és
 9 — a nagyítás (kisebbités) lábtárcsája.

A műszer minden felsorolt tárcsájának kezelése ülőhelyzetből végezhető.

Szélszélcsendes időben a megfigyelő (fényképész) a libella gondos igazításával elérheti, hogy a fényképezési irány a függőlegestől legfeljebb 3° -al tér el.² De a kép távlati torzulását okozó eltérés kiküszöbölésén kívül, a légi fényképeket az ú. n. *képátalakító készülékkel* azonos méretarányra alakítjuk át. A képátalakítók lényegében hasonlítanak a fényképezési nagyítóhoz, mert főbb alkatrészei: a fényforrás, a képtartó, a lencse és az asztal azonosak. Felépítésük általános elvét az új *Wild-képátalakító*³ szemlélteti (3. ábra).

A *fényforrást* (F) egy 100 wattos (24 voltos) égő alkotja, melynek csekély hőfejlesztése a hűtést és szellőztetést feleslegessé teszi. A fény sűrítésére, vagyis a fényforrás teljes kihasználására egy homorú tükröző felület szolgál.

A *képtartó* (K) 30×30 cm méretű üveglemez, vagy 30 cm széles filmtekerés befogadására alkalmas. Vízszintes tengelye körül elforgatható.

A *vetítő-lencse* (O), $f = 17.8$ cm, mely elrajzolás-mentesen biztosítja a kép éles leképezését. A lencse optikai tengelye állandóan függőleges helyzetű.

A 80×100 cm nagyságú *asztal* (A) vízszintes tengelye körül (-5° -tól, $+40^{\circ}$ -ig) elforgatható, magassága állandó és lapja szükség esetén előre kihúzható.

A *Wild-képátalakító* lencséjének optikai tengelye tehát állandóan függőleges helyzetű és úgy van berendezve, hogy a kép a lencse közötti távolság (a), valamint a lencse és az asztal közötti távolság (b) az ismert fénytani alapképletet

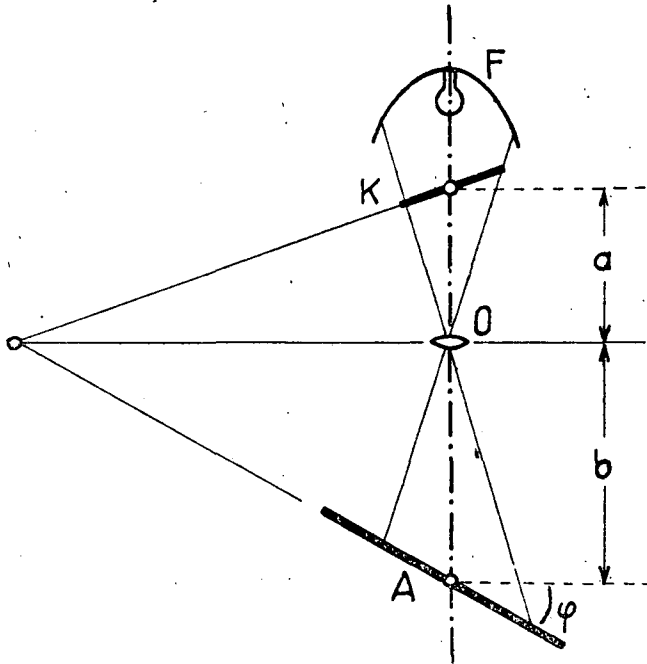
$$\frac{1}{a} + \frac{1}{b} = \frac{1}{f}$$

kielégíti, vagyis ez szükséges ahhoz, hogy a nagyítás megváltoztatásánál is éles kép keletkezzen. De a távlati torzulás kiküszöbölése céljából, azaz ferde helyzetű kép- és asztalsík esetén, a kivetített kép csak akkor éles, ha a kép-, lencse- és az asztalsík egymást egy egyenesben metszi. Ezt a követelményt a Wild-képátalakító vezérlő-műve (inverzóra) biztosítja (4. ábra).

A légi fénykép átalakításához képenként — a terepen azonosított négy oly képpont szükséges, melyek koordinátáit (helyzetét) ismerjük. Ezek a pontok képezik a képátalakításhoz szükséges ú. n. illesztő pontokat. Ha a háromszögelési pont a képen felismerhető (gyárkémény stb.), akkor helyét a fényképen megjelöljük. Ily pont tehát illesztőpontot képez. A legtöbb esetben azonban úgy járunk el, hogy a terepen kiválasztunk a háromszögelési pont közelében oly illesztőpontot, mely a fényképen is felismerhető, mint pl. szántóföld-,

² Már ez is elegendő, de oly készülékek is vannak, melyek a függőlegestől való eltérést 0.04 C fokig önműködően biztosítják.

³ Sajnos egyelőre a svájci Wild-képátalakítón kívül más államban készült és újabb tapasztalatokkal kiegészített képátalakító leírása nem áll rendelkezésünkre.

4. ábra. Az éles kép keletkezésének elve.

(A kép-, lencse- és asztalsík egy egyenesben való metsződése S hajlásszög mellett, az „a” és „b” távolság értelme.)

vagy rét-sarkát, útkereszteződést stb., melyet irányzással és méréssel bemérünk és a képen megjelölünk. A mérést egyszerű felszereléssel (tájolás teodolittal) végezzük el, majd kiszámítjuk a pont koordinátáit. Az illesztő-pontokat a kiszámított koordináták alapján felszerkesztjük a kilométer-hálózattal ellátott alaplapra és megkezdjük a képátalakítást a megadott méretarányban. A Wild-képátalakítóval tehát a kép méretarányának kb. ötszöröséig választhatjuk meg a kidolgozás méretarányát.

A képek átalakításánál a 4 kivetített képponton áthaladó sugárnak az asztal síkját, az odahelyezett alaplapra felszerkesztett illesztő-pontban kell metszeni. Hogy ezt elvégezhessük a képátalakítóknak 5 független változóval kell bírnia: a nagyítás, a kép saját síkjában való elforgatás, a képtartó x és y irányában való eltolása és az asztal elforgatása.

Ha tehát a fenti 5 változóval, a 4 képponton áthaladó fénysugarat, a rajzlapra szerkesztett 4 illesztőponttal metszésbe hoztuk, vagyis a kép tájolását befejeztük, akkor vörös vagy zöld szűrővel tompított megvilágítás mellett a rajzlap helyére fényérzékeny papírost helyezünk. A képet a fényforrással átvilágítjuk, előhívjuk és rögzítjük. Ily módon megkapjuk a légi fénykép átalakított, mérhető képét.

A kép átvilágítása előtt (vagy után) célszerű a térkép kilométer-hálózatát is rögzíteni fényérzékeny papíron. A fényképen rögzített km-hálózat lehetővé teszi bármely képpont koordinátájának lemérését, továbbá a fényérzékeny papíros méretváltozásának megállapítását; ugyanis a nedves előhívási eljárás folytán a másolat méretváltozása elkerülhetetlen.⁴ Egyik újabb hálózat-rögzítő eljárás⁵ a következő: a hálózatot fekete réteggel átvont üveglemezre vessük. Az üveglemezt úgy fektetjük a fényérzékeny papíros rétegtelt oldalára, hogy az vele szorosan érintkezzen. A fény sugár ilymódon csak a vésett hálózati vonalon hatolhat keresztül és a két egymással érintkező felület folytán eltolódás nem keletkezhet. Ha az üveglemezt megfelelően tájolva helyezük a fényérzékeny papírosra, akkor a hálózati vonalak a fényérzékeny papíron az átvilágítás folytán eltolódásmentesen jelentkeznek. Egy-egy kép átalakítása előhívással együtt, átlag $1/2-3/4$ órát vesz igénybe. Az átalakított képeket a hálózattal ellátott mérettartó alaplapon⁶ illesztjük össze. Az összeillesztés úgy történik, hogy az egyes átalakított képeket az illesztőpontok és a kilométer-hálózat segítségével mozaik-szerűen ragasztjuk egymás mellé az alaplapra. Az átalakított fényképekkel borított lap képezi a *fénytérképet*, melynek előnyei a következők:

a) a fénykép mérhető; tehát ugyanúgy használhatjuk, mint a térképet,

b) a fénytérkép egyes pontjainak (x és y) összrendezőit a kilométer-hálózat alapján lemérhetjük,

c) a fénytérképet tehát műszaki munkák és térképezés céljára felhasználhatjuk. Utóbbi célra a fénytérképről kék-színű fénymásolatot készítünk, amit a helyszínen a megkívánt jelkulcs térképjelei szerint rajzolunk ki térképpé, vagyis minden mérés nélkül — egyszerű bejárással — elkészíthetjük a térkép síkrajzát. A domborzat felismerésénél is rendkívül előnyös, mert sok részletpont áll rendelkezésre.

A légi fénykép már magában is igen alkalmas *térképhelyesbítésre* is, mert az elavult térképre minden változást, egyszerű aránymértékkel (kisebítő körzővel) átszerkeszthetünk. Tehát anélkül, hogy a terepen hosszadalmas mérést végeznénk és a változások helyeit — gyalog vagy járművel — keresnénk fel, a szükséges kiegészítéseket szobában végezhetjük el. Oly területek térképeit, ahol lényeges változások történtek, vagy új telepek létesültek, ma már racionálisan csak légi fényképek alapján helyesbíthetjük.

Ha átalakított képek állanak rendelkezésre, akkor a térképhelyesbítés még egyszerűbb, mert a pótlendő adatokat egyszerű átmásolással vihetjük át a térképre.

Ily munkálatoknál fontos, hogy a légi fényképek olvasásában

⁴ Az ú. n. „Correktostat“ fényérzékeny papíros a nedves eljárás folytán sem változtatja méretét. Ennek alapja kb. 0.2 mm vastagságú alumínium lemez, mely kétoldalt papírossal és egyik oldala ezenkívül fényérzékeny réteggel van bevonva.

⁵ Ez magyar javaslat.

⁶ Mérettartó alaplap alatt mindkét oldalán rajzlappal bevont fémlemez ér-tünk, melynek vastagsága kb. 1.0 mm.

kellő jártassággal rendelkezünk. Ez nagy gyakorlatot igényel és ennek tökéletes végrehajtása a további munkát megkönnyíti.

A Wild-képátalakító különös előnye, hogy a fényforrás hőt nem fejleszt, tehát a film zsugorodást nem idéz elő. A műszer igen könnyen kezelhető és az asztal síkja, ferde irányú képeknél az asztal lehajlási irányába kihúzható. Kezelése az ábra alatti megjegyzésből kitűnik.

E rövid leírásból megismerhetjük az egyképes eljárás elvét, a fényképek alkalmazását és a korszerű képátalakítók teljesítőképességét. A fényképmérés — a földi felméréssel szemben — az időjárástól teljesen független, csupán fényképezéshez szükséges a napos idő. A fényképezés a repülőgép haladási sebességének megfelelő gyorsasággal történik és a képeket már műteremben dolgozhatjuk fel a kívánt méretarányban. A Wild-képátalakítóval a kisebbítés a képméret feléig és a nagyítás a képméret $5\times$ -éig teljesíthető. A terepmunkára vonatkozólag még megjegyezhetjük, hogy nálunk a háromszögelési pontok sűrűsége a külföldi államokkal szemben igen kedvező (km^2 -ként legalább 1—2), tehát a több km^2 területet felölelő légifényképen, a képátalakításhoz elegendő geodéziailag meghatározott pont (illesztőpont) áll rendelkezésre. Ha ezeket a pontokat a fényképezés előtt megjelöl-nénk, akkor az illesztőpontok földi úton való mérése feleslegessé válna. A pontok megjelölése a terepen, elegendő nagyságú jelekkel azonban körülményes és a pontok sűrű volta miatt, minden egyes pontra nincs is szükség. Ezért pontjelölés helyett sokkal célszerűbbnek bizonyult a fényképezés után a terepen kiválasztott illesztőpontok a fénytérképen való meghatározása.

Az így előállított fénytérkép a teljesen sík vagy oly területen, ahol a fénykép szélén lévő magasságkülönbségek a fénykép méretarányának $1/500$ -dát nem haladja meg, műszaki célra teljesen megfelel. A közelfüggőleges fénykép nadirpontja körüli magasságkülönbségek ezt lényegesen meghaladhatják.

A fénytérképet tehát nagyobb terjedelmű építkezésnél, város-rendezésnél, közlekedési hálózat tervezésénél, folyamatszabályozásnál, erdő-, földtani és mezőgazdasági célokra felhasználhatjuk. A fénytérkép-különösen oly területen nélkülözhetetlen, ahol az Állami Földmérés és a Honvéd Térképészet alapanyaga elavult, vagy háború folytán megsemmisült. A fénykép vagy fénytérkép ily esetben a szakember kezében kiváló és felbecsülhetetlen értékű segédeszköz.

Az 1941. és 1942. év telén a Duna mentén hatalmas jégtorlaszok, majd több gátszakadás folytán bekövetkezett árvízkatasztrófánál az elöntött területről készített légi fényképek kiváló segédeszközül szolgáltak. Légi fényképek alapján lehetővé vált az árvizet okozó jégtorlaszok és a szükséges mentési munkálatok helyének pontos megállapítása. Az elöntött területről áttekintést nyújtó fénytérkép segítségével pedig lehetővé vált a gátszakadásokkal kapcsolatos műszaki és mentési munkálatok megindítása. Repülőgépről való eredményes bombázással pedig sikerült a jégtorlaszokat eltávolítani és a további katasztrófát elhárítani. Az árvíz tehát aránylag rövid idő alatt megszűnt. Az árvíz:

tartama alatt a mérés földi úton, vagy a Duna területén való közlekedés a jégtáblák miatt még ladikon is akadályba ütközött. Tehát földi felméréssel vagy szemrevételezéssel a feladat megoldása keresztülvihetetlen volt. A légi fénykép az előntött területen a víz-állását kiválóan szemléltette, mely elősegítette a biztonsági szabályok megtételét a jövőre nézve is.

A *Honvéd Térképészeti Intézet* kb. két évtizedes fényképmérési gyakorlata folyamán, több, földi úton el nem készíthető műszaki alapanyag elkészítésével, a fényképmérés alkalmas voltát tényleg beigazolta. Hosszadalmas lenne a fotogrammetria előnyeit és alkalmazási lehetőségeit külön-külön felsorolni. Csupán még egy oly felhasználhatóságára szabadjon rámutatnom, mely a többtermelést célzó agrár-állam szempontjából igen fontos. A már említett áttekintést nyújtó fénytérkép, különös előnyt jelentene pl. a járások erdő- és mezőgazdasági előadói számára. Ha őket a körzetükről áttekintést nyújtó fénytérképpel ellátjuk, kiváló segédeszközt adunk kezükbe a kihasznált és kihasználható földterületek megállapítására, természetbecslések és egyéb statisztikai adatok összeállítására, korszerű nyilvántartásokra stb. Az így elkészített fénytérkép alapján egyben a katonai és egyéb térképek is helyesbíthetők volnának, sőt az egyes minisztériumok saját céljaikra is felhasználhatnák.

Az előadottak alapján tehát semmi esetre se kerülje el az illetékesek figyelmét a racionális munkát elősegítő, korszerű képátalakító műszerekkel végrehajtható eljárás, melynek kiképzett szakemberei az újjáépítés terén hathatósan közreműködhetnek.

Csiszár Sándor

A TEGEZŐDÉS

- Szervusz, volt szerencsém — köszön el az egyik.
- Szervusz, örülök, hogy láttalak — udvariaskodik a másik.
- Hm... tulajdonképpen hogy is hívnak, kérlek?
- Én is ezt akartam éppen tőled kérdezni.

Régi anekdoóta, de a mai magyar érintkezésre is jellemző.

A társadalmi rétegek közötti elhatárolódás megszüntetéséhez, ami új berendezkedéseink egyik kitűzött célja, az érintkezési mód befolyással van.

Vizsgáljuk kissé az emberek egymásközi érintkezési módját.

I.

Régen, egészen régen, amikor még a nyelv kezdetleges volt, mindenki mindenkit tegezett. Talán nem is rendelkezett az akkori ember más kifejezéssel a megszólításra.

A művelődéssel együtt a nyelv, a szókinés is fejlődött, az hozhatta magával a megkülönböztetett megszólítási módokat. Ezzel kapcsolódott össze a társadalmi osztályok elkülönüléséből adódó vegyes megszólítás is.

Mi a helyzet ma?

A *parasztok*, ha nem ismerik egymást, akkor önérzetükből és a másik megbecsüléséből fakadó adottságukból, magázódnak.

A *munkásosztálynál* ugyanezt figyelhetjük meg.

A *középosztály* — tág fogalom, talán inkább az „úriemberek“ — egymásközti érintkezésénél kizárólagos tegezés a szokásos. Ismeretlenek habozás nélkül tegeződnek össze akkor is, ha tudják, hogy máskor valószínűtlen a találkozásuk. Legfeljebb a jóval fiatalabb toldja meg azt a bizalmas (és bizalmaskodó) megszólítást egy „kedves bátyám“-mal...

A *külföldi* államokban ma már általános a kölcsönös „úr, uram“ (Mister, Monsieur, Sighor, Pan, Herr stb.) megszólítás.

Nálunk — azt hiszem egyedülállóan Európában — a vegyes érintkezési mód van használatban. A tegezés-magázás kérdése osztályprobléma lett. Megsértődik az, aki tegezést vár és „lemagázzák“; bántja az önérzetet, ha a „letegezett“ nem tegezhet vissza.

A viszonyozható tegeződés Magyarországon azt jelenti: Te is „úr“ vagy. Elfogadlak kasztomba. A viszonyozhatatlan kifejezi: én vagyok az úr — Te a szolgál.

Ezzel érkeztem el tanulmányom szorosán vett katonai vonatkozásához.

II.

A *volt honvédségben a tisztek* egymásközötti érintkezésénél két szokást ismerhetünk fel:

Egyik a volt közös osztrák-magyar hadsereg hagyománya, amely szerint a magasabb rendfokozatú tiszt elvileg szolgálaton kívül tegezte az alacsonyabb rendfokozatú bajtársát — ha az is tiszt. Az viszont rendfokozata megnevezésével és „úr“ szóval jelentett neki.

A másik szokást a régi Nemzeti Kaszinó tagjainak érintkezési módjának mintájára a volt osztrák-magyar hadsereg huszár (tehát magyar) tisztjei használták: az ezredes a hadnagyot, az pedig az ezredest szolgálaton kívül általában tegezte, aminél a fiatalabb hozzáfűzte a rendfokozat és „úr“ szavakat.

Ez utóbbi szokás a volt honvédségből lassan már kiveszett.

Le kell azonban szögezni azt is, hogy fenti érintkezési módok nemcsak szolgálaton kívül, hanem szolgálatban is használatosak voltak. Lényegében az előjáró az alárendeltjét akkor önzte csak, ha kifejezetten rendreutasításról, kioktatásról volt szó.

A *tiszt* a *tiszthelyettest* már magázta, de az előírt „Ön“ helyett per „Maga“ érintkezett vele.

A *legénységet* pedig mindketten, ha nem is gyakran, de tegezték.

Az újoncok — tehát a népből származó ifjak — a laktanyákba

kerülve, az első napokban magázódtak vagy kerültek az egymásköztü érintkezésükben a közvetlen megszólítást. Csak később, az összeszokottság és a katonai hagyományok hatása alatt kezdték egymást tegezni.

A *karpaszományosok* viszont azonnál és természetesen tegeződtek egymás között, de a sorlegénységgel nem . . .

Hiábavaló volt a régi honvédségben kiadott sok rendelet, amelyik tiltotta az alárendeltek tegezését szolgálatban, illetve — a nagyobb kor-különbségek miatt — szolgálaton kívül. Tényleg megalázó, sőt sértő volt az, ha egy 20 éves zászlós, aki apja pénzén leérettségizhetett, egy 40 éves derék, saját erejéből emberré lett póttartalékkal per „gyereide“ érintkezett.

Új honvédségünkben ezek a visszasságok részben ma is megvannak.

Örökségbe kaptuk a közös osztrák-magyar hadseregtől, használtuk a volt honvédségben és üzzük ma is.

III.

Ismétlem, demokratikus államban és azon belül demokratikus hadseregben szükséges az emberek egymást megbecsülése érintkezésünkben is.

A fejlődés útját a világ nemzetei megmutatták, azt hiszem itt az idő, főleg pedig az alkalom (új honvédségünk megteremtése idején), hogy ezt idehaza is kiterjesszük:

Az egymásköztü *egyenlő* magán-érintkezésnek két módja van:

vagy mindenki mindenkit tegez,

vagy mindenki mindenkit magáz, kivéve személyes régi ismerősöket, barátokat, családtagokat stb.

Az első mód túlhaladott, azt a műveltség fejlődésének útja és iránya már jelezte, amint azt az előbbieken vázoltam. Azonkívül a honvédségben, azt hiszem, túlmerész lenne ennek bevezetése fegyelmi okokból is. Nálunk a meggyőződéses fegyelem, ami a többízben hangoztatott cél, még nincs meg.

Marad a másik út: *hagyjunk fel a tegezéssel.*

Ha a tisztek egymás között, szolgálaton kívül is pl. „százados bajtárs“ és „ezredes bajtárs“, vagy lefelé pl. „Kovács bajtárs“ és felfelé „ezredes bajtárs“ megszólítást használnának, azt meglepő hamar átvinné a példaadást figyelő tiszthelyettesi kar és a legénység.

Elkerülhetetlen a magázódás kiterjesztése a szolgálati érintkezésen túl is. A módosított Szolgálati Szabályzat által szigorúan tiltott tegeződést mellőznünk kell akaratlanul a magánéletben is, ha nem akarunk ilyen épületes beszélgetést folytatni: „Hadnagy bajtárs, vizsgálja meg a körletet! — Ha hazamégy, ne felejtkezzél meg arról, hogy este minálunk vacsorázol . . .“

Az az aggály, hogy a meglevő bajtársi összeforrást lazítaná a magázódás, nem állhatja meg a helyét, mert ez külsőség, megszólítási mód csak, ami három napig hat szókatlanul, utána oly természetessé válik, hogy csodálkoznunk kellene, mint tudtunk személyileg idegeneket első látásra a bizalmas Te szóval illetni.

Ennek bevezetését indokolná a tisztí utánpótlás megváltozott rendszere is. A tiszthelyettesekből előlépő törzsőrmester tegnap még „Maga“ volt és ma mint alhadnagy már „kedves Öregem“? Miért? Éppen azért lett tiszt belőle, mert kiemelkedő képességű és teljesítményű embernek ismertük, és sajnós, mint ilyet, éveken át „lemagáztuk“.

Távol áll tőlem az a felfogás, hogy minden rossz, ami eddig volt. De félszeg és bántó érintkezési módra ma már nincs szükség új honvédségünkben. Ez is hozzátartozik a korszerű fejlődéshez.

Megítélésem szerint előnyt jelentene a magázódás bevezetése az emberi méltóság elismerése mellett a titoktartás általános előírásának hathatósabb betartása terén is. A közvetlen „Te“ megszólítás elhagyása magyar fajunk eredendő hibájának, a közlékenységnek is remélhető mértékben gátat vetne. Másképpen beszélünk „édes egy cimboránkkal“, mint a hűvösebb, de megbecsülő „Ön“-nel.

Ha ez a szokás a honvédségben meggyökerezne, azt átvinnék a különböző közbiztonsági testületek, akik úgyis a honvédséget tartják mintaképnek, azokon át is terjedne ez a demokratikus érintkezési mód.

Megoldás: A magázódásra való áttérés könnyen megoldható. A katonák egymás közötti érintkezésében a feljebbvaló-alattos viszonyban szolgálaton kívül ne legyen tegezés, így az alattos sem gondolhat vissza-tegezésre, mégha azonos vagy közel azonos rendfokozatban is van.

Ezt a mai honvédség vezetői kezdenék el szolgálati környezetükben (a tábornoki karra gondolok) és tőlük venné át a hadsereg.

Ehhez nem lenne szükség semmiféle előírásra stb., hanem egy egyszerű mindennapi „hogy van, főhadnagy bajtárs“ kezdetű érintkezésre a szolgálaton kívül.

Természetesen a *demokratikus felfogással együttjáró gondolkozásmód* kell hogy áthidalja a kezdetben itt-ott elkerülhetetlenül jelentkező megbántottságot.

Ez a magázódás kiterjedne a honvédségen át idővel a polgári életbe is. Remélhetőleg évenként sok-sok ezer újonc tehet majd katonai szolgálatának eleget. Ezek a honvédségnél — mint az állam első népnevelő testületénél — elsajátított érintkezési módot adhatják tovább környezetüknek.

A katonai-polgári érintkezésnél pedig egy kapott „Te“ megszólítást — a fül mellett eleresztve — „Ön“ vagy az éppen megfelelő, pl. „Titkár úr“ kifejezéssel viszonzva, minden magyarázat nélkül ugyancsak erre az irányra térhetnénk rá.

Kívánatos lenne a sajtóban és rádión való megfelelő propagálás is.

Tanulmányom csak a honvédségnél vetett fel új gondolatokat. Azt hiszem kívánatos lenne a hozzászólás, amely más oldalról is rávilágítana a kérdésre.

Lehet oly ok, ami nem teszi kívánatossá vagy lehetővé a maradi részleges tegezéssel való felhagyást, ami pedig, megítélésem szerint, ma már idejét múltá és így nem felel meg az emberek kölcsönös becsülésére irányuló törekvéseinknek.

Vermes Zoltán

A kiképzési eljárásról.

(Boncs-Brajevics M. a katonai tudományok doktorának cikke a „Vojennij Vjesznik“ [Orosz Katonai Szemle] 1946. évi 3. számában.) A cikk ismerteti Dragomirov tábornoknak, a múlt század európai híri katonapedagógusának a csapatok kiképzésére vonatkozó kiképzési elveit és módszereit.

Jelen cikk keretében Dragomirov tábornok egyik fontos pedagógiai elvével foglalkozunk, melyet ma is teljesen korszerűnek és honvédségünk nehéz kiképzési viszonyai miatt minden kiképző által különösen megszívlelésre méltónak tartunk.

Az elv: „Béke idején minden katonai foglalkozás, — a belső- és helyőrségi szolgálatot kivéve — csak előkészítés a harcra, melynek tisztán csak kiképzési jellege van.“

Részletesebben kifejtve: „Próbát tartani a harcból békében nem lehet, s így a tisztára kiképzési jelleget el kell ismernünk. Midőn a csapatot kiképezzük, célnünk csak a harcban hasznos eljárások beidegzése lehet, anélkül, hogy törőd-nénk „katonai képek“ létrehozásával.

A békeidők katonai képeiből a valóságos harc leglényegesebb elemei, mint a lö- vagy egyéb fegyverek hatása, a halálos veszély stb. úgyis hiányoznak.“

Lássuk most, hogy milyen következtetéseket kell levonnunk a pedagógiai elvből, milyen ellentétes, vagy látszólag ellentétes törekvések befolyásolhatják annak érvényesülését a kiképzés folyamán.

Az elv szemelőtt tartásával a kiképzőtől megköveteljük, hogy először világosan határozza meg azt a „cél“, melyet a kiképzéssel el akar érni, utána a cél-nak megfelelően válassza meg a „kiképzési eljárást“ tekintet nélkül arra, hogy az eljárás mennyiben hasonlít a „harczerű kép“-hez.

Ezzel az elvvel ellentétben, általában él bennünk az a törekvés, hogy a ki-képzés folyamán a harc külsőségeit is megközelítsük.

Ez a törekvés magyarázza meg azt a szélsőséges kísérletet is — melyet Dragomirov tábornok megemlít —, hogy egyesek a régi csaták színhelyén akar-ták a hadgyakorlatokat lejátszani.

Amikor a harc külsőségeinek céltalan utánzását elítéljük, ugyanakkor rá-kell mutatnunk fenti elvvel látszólag ellentétben álló azon követelményre, mely-szerint semmit se feltételezzünk a kiképzésnél, amit úgy lehet végrehajtani, ahogy az a háborúban történik.

Általában minél egyszerűbb valamely kiképzési feladat, rendszerint annál kevésbbé esünk abba a hibába, hogy a kiképzési cél elsikkad a „harczerű kép“- utánzása mellett; viszont minél bonyolultabb a harcászati feladat, annál óvato-sabban kell eljárunk a kiképzési eljárás megválasztásánál. A kiképzőnek tehát a kiképzési eljárás megválasztása és annak végrehajtása során éles különbséget kell tenni a külsőségek utánzása és a feltételezés között. Más szóval a kiképző-nek minden kiképzési feladat megoldása előtt meg kell határoznia, hogy a ki-képzési eljárásba mit állíthat be a harc valóságos végrehajtásával csaknem azo-

nos formában, mi vehető át részben és mi az, ami szükségképen ellenkezik a harc külső képével.

Valamely menetgyakorlatnál például a kiképzési cél a menetelőkészületek megtétele, a besorolás, a menetfegyelem elsajátítása, a csapatok megfelelő menetteljesítmény elérésére való edzése, menetakadályok elhárítása, ellenséges repülőök megjelenése, váratlan páncélos támadás esetén való magatartás gyakorlása, stb. lehet.

A felsorolt kiképzési feladatok — eltekintve a háborús idegállapottól és az ellenséges behatástól — csaknem azonos formában végrehajthatók, mint azok a háborúban is lezajlanak és helytelen volna pl. a repülő elleni tagozódásnál a terepre való letérést stb. csak feltételezni. Feleslegesnek minősítjük viszont a háborús kép további megközelítése céljából az elhárító tűznek gyakorló lőszerrel való jelzését.

Ezzel szemben a felderítés/oktatásánál harcszerű célok felkutatásának gyakorlására, kiváló kiképzési eszköz a jelző fél által gyakorló lőszerrel leadott céltűz.

A védelmi harc kiképzése folyamán a komoly viszonyoknak megfelelően hajtjuk végre az árok- és akadályrendszer kiépítését, a védőállás berendezését, a figyelő-, hír- és tűzrendszer megszervezését. Hasonló körülmények között gyakorolható az állás megszállása, a felváltások, az állásszolgálat, a tartalékok mozgatása stb. A védelmi harc végrehajtásánál viszont nem ragaszkodhatunk a külső formához, mert — amint Dragomirov tábornok megállapítja — békeben győző, vagy legyőzött, ami a harcot végeredményben eldönti, nem lehet. Helytelen volna tehát a gyakorlat folyamán oly döntések hozása, amely valamelyik felet, azért mert kisebb létszámú, vagy mert átkarolták, visszavonulásra, vagy tétlenségre kényszeríti.

Kiképzés szempontjából értéktelen az a „jó képet“ mutató, „lendületes“ támadás, melyet valamely csapat — rendszerint a szemlélő előljáró előtt — nagymennyiségű gyakorló lőszer hangorkánja által támogatva a gyakorló terep bemeuiat, ahelyett, hogy a gyakorlatvezető és a beosztott parancsnokok mozzanatonként oktatták, ellenőrizték és megbeszéltek volna a támadás előkészítését, a kiadott intézkedéseket, a tűzgépek löelemeit, a végrehajtást, stb.

Folyamátkelés oktatásánál helytelen pl. „jelezni“ a ködöt, mert a csapatba helytelen kép rögződik bele. Ehelyett akkor, amikor a csapat elsajátította már az átkelés technikáját, hajtjuk végre az átkelést „teljes“ ködben. Előbbi esetben a köd csak ferde háborús kép utánzására szolgált, míg utóbbi esetben lényeges kiképzési eszköz.

Az éjjeli harcot nem azért gyakoroljuk éjjel, hogy közelebb jussunk a háborús valósághoz, hanem mert éjjeli harcok helyes végrehajtását csak sötétben lehet elsajátítani.

Az éles lőszerrel végrehajtott békegyakorlatoknál nem azért követeljük meg, hogy a tűzérés a gyalogság felett átlőjjön, vagy hogy a gyalogság a tűzérésig tűzre felzárkózzék, mert ezáltal a harc külső képét és benyomásait jobban megközelítjük, hanem mert csak ezáltal érjük el a kiképzési célt, ami a fegyvernek együttműködésének elsajátításában csúcsoadik ki.

Az előbb említett példákqál a kiképzési eljárás folyamán többé-kevésbbé

megközelítettük a háborús képet. Vannak azonban szükségszerűen olyan eljárások is, amelyek teljesen ellentétben állanak a harcserűséggel. Ilyen eljárásokat a legegyszerűbb feladattól a legbonyolultabbig találhatunk.

Pl. mindenki előtt ismeretes a „hibaháromszögelés“, mint a lökiképzésnél alkalmazott kiegészítő eljárás. Itt a löfegyver, egyben az irányvonal, mozdulatlanul beállított, illetve rögzített helyzetben van, míg a célt a gyakorló személy irányítja ismételten a célvonalba. Ez az eljárás merőben ellenkezik a valóságos képpel, de a kiképzési célt: „a csapott célgömbbel való helyes célzást“ — oktatni és ellenőrizni tudjuk általa.

Igen eredeti eljárást, az úgynevezett „átmenő roham“-ot alkalmazta Dragomirov tábornok a támadás utolsó szakaszának oktatására. Ennek lényege az, hogy a gyakorló csapatok egymással szemben támadva keresztülhatolnak egymáson, utána megfordulnak és az előbbi eljárást addig ismétlik, amíg az áthatást és a rend helyreállítását gyorsan és simán nem hajtják végre.

Ez az eljárás elképzelhetetlen háborús képet nyújt, azonban a harc-lényege szempontjából hasznos, mert a kiképzési célt — hogy a gyalogság és lovasság az ütközetben kölcsönösen ne féljenek egymástól — kitűnően szolgálta.

Ma ugyanazt a módszert előnyösen alkalmazhatjuk megfelelő módosítással a gyalogság és a páncélosok harcában. A kiképzési cél az, hogy a gyalogság szokja meg a páncélosokat és pusztá megjelenésük, vagy esetleges betörésük alkalmával ne szaladjon szét. A páncélosok tüzét és eltipró hatását nem tudjuk érzékeltetni, de azért nem lesz hasztalan, ha a gyalogos többször végigéli azt, hogy páncélos hullámok keresztülgörődülnek rajta. A saját páncélosokkal való együttműködés gyakorlása természetesen nem zárja ki az előbbi eljárást.

A valóságos képpel ellenkező harcászati kiképzési eljárások közül legáltalánosabban alkalmazható Dragomirov tábornok által javasolt „váz“ gyakorlat. Ennél az eljárásnál a parancsnokok (alparancsnokok) a gyakorlatvezető utasítása szerint, csapat nélkül, szűkített területen hajtják végre a gyakorlatot, mielőtt a parancsokat, mozdulatokat stb. besúlykolják. Az így előkészített gyakorlatot azután csapattal rendes keretek között végrehajltják.

Ezt az eljárást, korszerűsített formában, a Vörös Hadsereg nagymértékben alkalmazza. Azt látjuk, hogy általában a nagyobb gyakorlatokat előzetesen alkalmazó megbeszéléseken és terepen a parancsnokokkal megbeszélik és csak ezután hajtják végre a csapattal a gyakorlatot.

A rendszer helyessége szembetűnik, ha visszagondolunk azokra a hadgyakorlatainkra, ahol gyakran láttunk értelem- és lélek nélküli „kofferoló“ csapatokat, melyek a gyakorlat folyamán legfeljebb elfáradtak, de alig tanultak valamit.

Ez az eljárás végeredményben kihangsúlyozza annak a követelménynek, hogy először az alapképzési feladatokat hajtjuk végre, s csak azután térjünk át bonyolultabb harcászati feladatok végrehajtására.

A múltban itt tapasztalhattuk a legtöbb hibát. Hányszor láttuk, hogy pl. a csapat „halogató harcot“ gyakorolt, mikor még a járőr feladatok helyes végrehajtásával sem voltak az alegységek tisztában. Kötelékben hajtottunk végre védelmi gyakorlatot mielőtt a csatárok a lövészgödör kiemelését megtanulták volna.

Ide kell sorolnunk azokat a gyakorlatokat is, melyeket a csapatok különböző feltételezésekkel (sárga zászló stb.) hajtottak végre, ahelyett, hogy a meg-lévő anyaggal tökéletesítették volna részletkiképzésüket.

Folytathatnánk a példák felsorolását, de meglegésünk annak a szélsőséggnek mérőgztítésével, mely szerint többet ér az olyan csapat kiképzése, amelyikben minden ember kiváló egyéni harcos, mint az olyan csapaté, amelyik számos összetett harcgyakorlatot hajtott végre, de az egysége és csatárai a részle feladatok végrehajtásában kiképzetlenek. Az előbbi csapat fejlődőképes, megfelelő anyag rendelkezésre bocsátása után a korszerű követelményeket a legrövidebb időn belül elsajátíthatja, az utóbbi csapat kiképzési hiányosságai alig pótolhatók, mert azok csak komoly esetben, tehát későn ütköznek ki.

Minden kiképzési feladattal kapcsolatban legfeljebb egy átfogó kiképzési terv keretében lehetne részletes útmutatásokat adni a megfelelő kiképzési eljárásra, de nem ez volt a cél és ez nem is szükséges.

Ha a kiképző felismeri az ismertetett elv helyességét és fontosságát, mely szerint a békekiképzés előkészítése és nem utánzása a harcnak, ennek szemelőtt tartásával válogatja meg a kiképzési eljárást és a kiképzést fokozatosan és rendszeresen építi fel, akkor az eredmény nem maradhat el.

Vértes László

A Vörös Hadsereg tüzérségének irányása támadásban

(Megjelent a Vojennij Vjesztnik 1946. évi 3. számában.)

A Vörös Hadsereg állományába tartozó Samankov L. tüzérségi vezérőrnagy a mostani háború támadásainál, illetve azok előkészítéseimél közvetlen irányzású feladatokat ellátó lövegekkel, ütegekkel kapcsolatban leszűrt tapasztalatait közölte.

A mi szempontunkból is értékesek az ő megállapításai, mert az elmúlt háború folyamán többször hallottunk olyan véleményeket, hogy a tüzérség közvetlen irányzásra mind ritkábban fog feladatokat kapni az ellenséges tüzerő igen nagyarányú állandó fejlődése miatt.

Szerinte is a Vörös Hadseregnél az 1939—40-es finn-orosz háborúban egyes parancsnok részéről az a helytelen vélemény alakult ki, hogy oly ellenséggel szemben, mely nagy tüzérséggel rendelkezik, a tüzelés ezen neme nem fog pozitív eredményt adni.

Megcáfolta azonban ezt a németek elleni harc. A mozgó páncélos hadieszközök tömeges alkalmazása, valamint a védőállásokban alkalmazott igen sok tüzgép szükségessége tette, hogy egy támadásnál, vagy áttörésnél igen nagy fervecszetések megtakarítására közvetlen irányzású tüzérség kerüljön alkalmazásra.

A közvetlen irányzású tüzérség feladatai lehetnek:

- a) Az elg. főellenállási vonalában levő géppuskafészek és egyéb tüzfészek, valamint fatámaszpontok lerombolása a tüzérségi előkészítés alatt.
- b) Nyílt állásban levő lövegek elhallgattatása.
- c) Új célok megsemmisítése a támadás alatt.
- d) Rohamcsapatok harcának biztosítása.
- e) A támadás támogatása és a harcok biztosítása mélyen az arcvonal mögötti és helységeken.

Természetesen e közvetlen irányzású tüzelés is szabályszerű előkészítést igényel. Mindenekelőtt az ellenség fő ellenállási vonalának és az arcvonal mögötti részeinek gondos felderítése szükséges.

Az első vonal felderítése a támadás előtti tűz előkészítéséhez, míg az arcvonal

mögötti rész felderítése a támadás és különösen a támadás későbbi harcainál szükséges tüzhöz ad támpontokat.

Míndezekhez felhasználhatók a légi fényképfelvételek, fényképtervek, tájrajzok és a figyelőrendszerek részletjelentései. Fenti ismeretek alapján kialakul, hogy tulajdonképpen hova kell és lehet közvetlen irányzású lövegeket alkalmazni.

Az így felépített tervet követi terepen a szemrevételezés, melynek meg kell állapítani a célok mineműségét, azoknak terepen pontosan helyét, kiterjedését, szilárdsági fokát stb.

A szemrevételezésnek természetesen ki kell terjedni a saját tüzelőállások pontos helyének megállapítására is.

A Vörös Hadseregénél a rendszeresített lövegek részére az alábbi feladatok állíthatók be:

57 m/m-es és 45 m/m-es lövegeknél:

Tüzelés könnyebb fedezékkel ellátott géppuska- és egyéb tüzfészek, valamint lövészárkokban levő tüzfészek lerombolása.

76 m/m-es lövegeknél:

Fával és földdel fedett fészek lerombolása, drótakadályokba réselővés.

122 m/m-es tarackoknál:

5—6 rétegben fával és földdel fedett tüzfészek lerombolása.

203 m/m-es tarackoknál:

Állandó jellegű betonerődítések lerombolása.

A támadás tűzérési tüztervének egyik alkatrésze kell, hogy legyen a közvetlen irányzással tüzelő lövegek tüzterve.

Ennek tartalmaznia kell a lövegek, illetve lövegcsoportok feladatait, a célok és a terep felderítésére vonatkozó rendelkezéseket, a tervezett tűz előkészítésének határidejét, a tüzelés módját, a végrehajtó felelős közegeket, az egyes célok ellen felhasználandó lőszer mennyiséget stb.

A közvetlen irányzásra kijelölendő lövegek száma a célok mennyiségétől függ, ehhez azonban hozzá kell még adni kb. 10—15%-ot a felbukkanó újabb célok leküzdésére és az esetleges anyagveszteségek pótlására.

A Vörös Hadseregénél ezen tervezésben az összes tűzérési parancsnokok részt vesznek. A tervezés alapját a hadosztály tüzérparancsnok törzse adja meg. Megszervezője a lövészhadosztálynál a tpk. helyettes, míg a lövészezredben az ezredparancsnok helyettes. A tüzelési feladatok végrehajtásáért az a tiszt felelős, aki a lövész-ezred sávjában a közvetlen irányzású lövegek csoportparancsnoka, aki leggyakrabban az egyik tüzérosztály parancsnok, vagy az ütegparancsnokok egyike.

A közvetlen irányzású lövegek között távbeszélő összekötöttségnek kell lenni; célszerű azonban azt még küldöncszolgálatl is kiegészíteni.

Midőn a harc mélyen az ellenség védelmi vonalában folyik, továbbá helységekben és rohamcsoportok harcainál a nehézlövegek fedezetéül könnyű- és közepeslövegeket is be kell osztani, amelyek igen gyakran szintén közvetlen irányzással fogják feladataikat megoldani.

Utcai harcokban és rohamcsapatok harcainál a közvetlen irányzású lövegek st. úgy kell alkalmazni, mint a gyalogsági kísérőlöveget. Ezért a tüzérparancsnoknak már előre el kell határozni, hogy mely ütegeket fogja az egyes küzdő zászlóaljához ilyen feladatokra beosztani.

Természetesen ezekhez a lövegekhez kísérőfedezet is kell. Beosztandók géppisztolyos lövészek, sőt a végrehajtandó feladat szerint géppuskások, aknavetők és utászok is.

A roham- és ejtőernyős csapatok tüzérségi biztosítása semmiben sem különbözik a közvetlen irányzású lövegek alkalmazásától.

Samankov tábornok szerint a különbség csak annyi legyen, hogy itt a közvetlen irányzású lövegek párosával működjenek, midőn az egyik löveg tüzel, a másik felderít és csak abban az esetben lépjen működésbe, ha az első valami okból feladatát nem tudja teljesíteni, vagy új cél merült fel.

Fenti háborús tapasztalatok alapján láthatjuk, hogy a harcok folyamán továbbra is elengedhetetlen a tüzérség alkalmazása közvetlen irányzású feladatok megoldásánál. A különböző páncélosok nagyarányú fejlődése legfeljebb csak csökkenteni fogja a tüzérség irányítását. Mindenesetre a rohamtüzérség nem lesz képes olyan feladatokat megoldani, mint a közvetlen irányzással bevetett tüzérség, részint mert nem gazdaságos erre, másrészt pedig technikai okok is megakadályozzák ezt.

Vörös Tibor

Különítményharcok

(Szurov A. szovjet százados cikke a „Vojennij Vjesznik“ 1946. évi 3. számában.)

Szerző a Neisse-menti folyamvédelem áttörése után kiküldött különítményének 23 napos harcaiból szűri le tapasztalatait — több példa felemlítésével.

A különítmény feladatát képezte: üldözés és megakadályozni az ellenség megkapaszkodását.

A harcok a legkülönbözőbb körülmények között folytak le. Sokszor a főerőktől hosszabb időre elszakadva (8—80 km-es távolságig is), miért is a különítmény jelentékenyen megerősítették.

Szerző tapasztalata szerint a különítmény akkor a legalkalmasabb az önálló feladatok elvégzésére, ha 1 lövészszázalókból, legalább 5 ütegből, egy 120 mm-es aknavető ütegből, 10—15 harcokocsiból és gépjárműves (önjáró) lövegből, 1 utászszakaszból, 1 kis kaliberű léghárító ütegből és 2—3 motorkerékpárból áll. A fő jellegét képviselő mozgékonyt az ugyanolyan fontos tüzérvél kell kiegészíteni. Csak e két tulajdonság birtokában tud az előre nem látható feladatoknak is megfelelni.

Az egyes fegyvernemek szerepére vonatkozólag:

Harcban a 3 lövészszázadból 1 legyen tartalékban, hogy az ellenség hátába és oldalába kerülhessen. A gyalogság szállítása hk-n és gépjárművön történjék.

Minden századot 1 üteggel megerősíteni. Többi a különítmény pk. rendelkezésére. Fontos a saját oldal és hát biztosítása. Az aknavetők felosztása nem célszerű.

Minden századhoz 1 hk. szakasz, vagy 1 gépjárműves üteg legyen beosztva, 3—4 hk. a pk. rendelkezésére.

Az utászok kísérjék a hk-kat.

A különítmény légvédelmi egység nélkül harcolt. Ez éreztette hatását is, mert a légi támadások alatt megállani kényszerültek, miatt az ellenség az üldözésből kivonta magát.

A menet- és harcalakzat a harc nemétől és a tereptől függött. A leggyakrabban használt oszlopképzés volt: motorkerékpáros él, utána *elővéd*, melyhez 2 harckocsin szállított automata-osztag került beosztásra, 5—800 méterre mögötte a *főcsapat* 1 oszlopban. *Menetrend*: hk-k gyság-gal és utászokkal, nehézfegyverek, páncélelhárítás, aknavetők, tarackos ütegek és végül a különítmény vonata gépjárműveken. 2—300 méterre mögötte *utóvéd* 2 hk., 1 gyság-i szakasszal.

A mozgás ugrásszerűen, helységről-helysére, vagy figyelő vonaltól figyelő vonalig történt.

A menetalakzatból harcalakzatba fejlődés a szabályzat szerint történt. Helység-harcoknál rohamcsoportokat állítottak össze és az aknavetők kivételével az egész tüzért a szd. pk.-nak rendelték alá. Erdőben csökkentett tér- és távközökkel harcoltak, szárnyakat tüzérvél erősítettek meg.

Harcban a különítmény főfeladata volt az ellenség megelőzése, nehogy nagyobb folyók, vasútvonalak, csomópontok, fő közutak és magaslatok mentén megkapaszkodhassék. A különítménynek nem szabad mindig harcba bocsátkozni, különösen akkor nem, ha számbeli fölényben van az ellenség. *Mindig megkerülésre kell törekedni.*

A parancsnok álláspontja igen fontos. Önállóan kell elhatározásra jutni. Célszerű, ha a pk. menetben a főcsapat élén lévő hk-ban tartózkodik, míg harcban a zlj. közepén haladók egyikében. Így a harcot áttekintheti és azt személyesen befolyásolhatja.

A csoportokat rakétákkal kell ellátni, mert ezzel kell a célokat is megjelölni. A helység-harcoknál a pk. megfigyelő helyet rendezzen be.

A különítmény eltávolodásának mértéke függ annak erejétől, mennyire van a legénység határozott és merész működésre kiképezve, milyen a fegyverzete és a készlete. Függ azonban az ellenség állapotától, de a kiküldető főerő harcainak sikerétől is. Ha a főerő sikerrel harcol, úgy 2 napi gyalogmenetre (kb. 80 km) is elszakadhat. Viszont, ha az ellenség még erős és tartalékokkal rendelkezik, úgy nem célszerű a nagy elszakadás. Az előnyomulás gyorsasága a főcsapat sikereinek függvényét képezi.

Ha a különítménynek a főcsapat beérkezésére kell várni és egy körletben van, akkor köralakú védelemre rendezkedjék be, a környező terep állandó felderítése mellett. Tűzfegyverekkel zárótűzre és tűzösszpontosításra kell berendezkedni.

Összeköttetés a főerővel:

A különítmény elindulásakor 2 napi lőszer- és 3 napi élelemkészlettel volt ellátva. Tábori konyhát nem vittek magukkal, aminek hátrányai is voltak. Anyagpótlásra főként a megállásokat használták ki. Ekkor vitte magával a hátramenő gépkocsi a sebesülteket is.

Fontos, hogy a különítmény pk. idejében jelentse a kiküldő pk.-nak az elért vonalat, az ellenség magatartását, stb. és saját elhatározását. Összeköttetésre egy nagyobb rádióállomás és 2—3 ók. mkp-os beosztása szükséges.

Vélemény:

A fent ismertetett különítmény szerepe és működése nagyjában a szabályzatunkból ismert és a hdt. pk. által kirendelt „üldöző csoport”-nak felel meg.

Szabályzatunk ezeket az üldöző csoportokat korlátoltabb céllal, főleg a vissza-

vonuló elg. oldalába és csak kisebb részek bekerítésére használja fel, elvéve az elg. hátában (pl. átjárók kézbevétele). A szovjetalkalmazás ezzel szemben — a jelen tanulmány szerint — jóval messzebbmenő, mert főfeladatuk az ellenség hátába jutni.

Mivel a cél mindig az ellenség megsemmisítése, melyet bekerítéssel és megkerüléssel érünk el, ezért célszerű még a legkisebb csoportnak (különítménynek) is már eleve a messzebbmenő feladatot adni.

A tanulmány rendkívül ügyesen, valamint szemléltetően értékeli ki a tapasztalatokat és mutat rá a szervezési, alkalmazási és harceljárási elvekre.

Úgy a magasabb, mint alsó vezetőknek e tanulmány elolvasását ajánljuk.

Kívánatos volna, hogy szabályzatainkban — a jövőben — a különítmények harccal bővebben foglalkozzunk.

Schultheisz István

Az angol gyalogság harc kiképzése.

(Orosz Katonai Szemle 1946. évi 2. számában megjelent rövidített fordítás az „Army Quarterly“ angol újságból, F. Toker vezérőrnagy cikke alapján.)

A háborús tapasztalat szerint a gyalogsági kiképzés igen nagyfontosságú. A korszerű gyalogság technikai kiképzése éppoly körülményes, mint bármely más fegyvernem. A gyalogság szellemi és erkölcsi minőségének fejlesztése pedig lényegesen nagyobb jelentőségű. Az 1914—18. évi háborúban az angol gyalogság nem tudta bemutatni, mire képes. Sőt a gyalogság jelentősége mint fegyvernem csökkent. Ez a tünet a helytelen és rosszul szervezett kiképzésből fakadt.

Ahhoz a kiképzési fokhoz, amelyet az angol gyalogságnak el kellene érnie, legjobban hasonlítható az ejtőernyősök földi kiképzése. *Arra kell törekedni, hogy a gyalogság se legyen rosszabbul kiképezve, mint az ejtőernyősök, vagy a kommandó-csapatok.* Rohamcsapat, különlegesen kiképzett, válogatott gyalogság, melyet a legnehezebb harcfeladatok megoldására (pl. partraszállásnál) 1. lépcsőként) alkalmaztak. Ha az angol gyalogság minden irányban jó és megfelelő kiképzést nyer, akkor az u. n. kommandó-csapatok létjogosultsága megszűnik.

Az angoloknak rosszul felfegyverzett és csekély létszámú gyalogsággal kellett a háborút megkezdni. Ezt sokan nem merték beismerni, sőt maguk előtt is titkolták. Pedig lényegesen hasznosabb az ellenség kiváló fegyverzetéről tudni és részrehajlás nélkül értékelni, mint vakon és optimista képzeletben élni. Létezik egy angol közmondás: „Eltékintve mindentől, embereink jól működnek“, vagyis nem bírjuk a kritikát.

A gyalogság feladata az ellenség megsemmisítése. Ehhez a gyalogosnak a gyors fegyverhasználatban kiválóan jártasnak kell lennie. *Aki nem ér el kellő fokú harc kiképzést, nem is lehet gyalogos.* Előnyösebb ilyen embereket más fegyvernemhez beosztani.

Az angolok, mint jó lövészek, a világon régóta közsismertek. Azonban a második világháború ütközeteiben gyakran előfordult, hogy nem volt tüzfegyelem és rosszul tüzeltek. A gyalogság a löszerutánszállítás körülményes volta miatt igen gyakran maradt — sokszor a harc legkritikusabb pillanataiban — löszer nélkül, ami a harc elvesztését okozta. A szerzőnek alkalma volt különféle csapattesteket látni, melyek az első ütközeteikben vereséget szenvedtek, mert fogalmuk sem volt, mit kellett volna tenniük, hogy megállják a helyüket. Példa erre a norvégiai és az 1940. évi francia, valamint a maláji szomorú tapasztalat. A kiképzetlenség, vagy a harchoz

szükségtelen dolgokban való kiképzés, a rossz fegyverzet és az erkölcsileg kiképzetlen katonák okozták ezeket az elkeserítő sikertelenségeket.

A gyalogos harciszellemének beidegződéséhez szükséges az ütközet képét valószínűleg megfelelő módon előtárni. E célból külön kiválogatott, harci tapasztalatokkal rendelkező embereket kell az újoncokhoz beosztani, akik a harctéri viszonyokról gyakran beszélnek. Szükséges a harciszellemet beleoltani a gyalogosba a következő útmutatási elvek szerint:

a harcállást mindaddig el ne hagyják, míg fegyver van a kezükben;

ha az ellenség be is hatolt állásukba, még akkor is folytassák a harcot és helyüket el ne hagyják;

fegyverfogható embernek semmiesetre sem szabad fogságba esni;

ha véletlenségből mégis fogságba esne, akkor minden erejét feszítse meg, hogy minél előbb kiszabaduljon.

Arra kell nevelni az embereket, hogy miúgy tegyenek a harctéren, ha hirtelen kritikus helyzet áll be. Felhívja a szerző a figyelmet arra a tényre, hogy a harc kiképzés nem nyújt kellő eredményt, ha idejét jelentékenyen megrövidítjük. Szerinte a harc kiképzés lényege: minél kevesebb részlet, a cél az, hogy a katonát, különösen kritikus helyzetben, a gépies helyes ténykedésre rászoktassuk.

A kiképzés harcászati részére terve, a szerző kiemeli a gyorsaságot. „A gyorsaság nem más, mint só a harc izesítése céljából” — írja. — Gyorsaság az az alap, mely körül forog minden ténykedés a harcban. A gyalogos ismerje meg az ellenség viselkedését. Meg kell tanítani ravaszságra, az ellenség kijátszására; hogy őt abba az irányba csalják, melyben mi kívánjuk. Egyetlen harcászati foglalkozást sem szabad egyoldalúan végrehajtani, vagyis „ellenség” nélkül.

A harcászati előkészítés a gyalogságnál a *felderítésnél szükséges megfigyelésre való oktatással kezdődjék*. Utána képezzük ki a katonát arra, *hogyan közelítse meg az ellenséget észrevétlenül*. Meg kell tanulnia a *terep kihasználásával az előremozgást* az ellenség közvetlen közelében és az *észlelt megfigyeléseinek*, valamint a *szükséges közléseknek továbbítását*. Gyakorlati tapasztalatokból így feladatra két főt kell előre küldeni; ez a „pár” alkotja a legkisebb gyalogsági egységet. A kiképzés folyamán *minél előbb meg kell ismertetni a gyalogost a páncélosok elleni harccal*. A háborús tapasztalat arra tanít, hogy a gyalogos páncélosokról minél többet tudjon. Ha az idő engedi, a páncélos szerkezetével, sőt kezelésével is legyen kiképezve. Az ellenséges tankoktól ne féljen; tudnia kell, hogy a jól kiképzett gyalogos ellen a páncélos úgyis tehetetlen. A tüzérségi tüzzel is ismerkedjék meg mielőbb. Megdönthetetlen szabály: A tüzérség egy lögyakorlatot se végezzen anélkül, hogy a gyalogság jelen ne legyen és a tüzérség lehetőleg a gyalogság felett tüzeljen. A gyalogságot bármely, a legnehezebb harc feladatra alkalmazhatjuk. Ilyenkor győződünk meg a gyalogság harcászati kiképzésének színvójáról.

Móra László

Egy lövészszázad és 120 m/m üteg együttműködése folyamátkelésnél.

(Megjelent a „Vojennij Vjesznik” 1946. évi 3. számában.)

A Németország ellen vívott felszabadító háború egyik rendkívül érdekes harcselekményét ismerteti Sesenin V. százados.

A Szilézia-i hadműveletek során a Vörös Hadsereg nyomása alatt a németek a Neisse-folyó mögé vonultak vissza. Az orosz előnyomulás egyidőre megszűnt és a hadműveleti szünet alatt a németeknek kb. 1 hónap állt rendelkezésükre.

zésre, hogy állásaikat kiépítsék. Így a további támadás során jól kiépített tábori erősítéssel kellett számolni.

Ebben a helyzetben kapta az N. lövészezred egyik századának parancsnoka a parancsot, hogy 2 nap múlva egy 120 m/m-es aknavető üteg támogatásával keljen át a folyón, vegye birtokba a partmenti védőállás első vonalát és azt tartsa a további támadó lépcsők áthaladásáig.

A támadás megindulásáig rendelkezésre álló 2 napon a századparancsnok és ütegparancsnok a következő előkészületeket hajtották végre: mindenekelőtt a legszorosabb együttműködést szervezték meg egymásközt, szemrevételezték a támadás területét, tanulmányozták az ellenség állásait és az aknavetőüteg által leküzdendő célokat. A századparancsnok terve az volt, hogy a szakaszok és a rendelkezésre álló 2 csónak előrevonása céljára fedett összekötő árkokat létesít, ezeken vonja előre szakaszait a folyó partjára, majd a többi szakasz biztosítása mellett 1 szakasz átkel a folyón. Ha ez a túlsó parton megkapaszkodott, átkel a többi szakasz is. Az aknavetőüteg lefoglalja az ellenség tüzgépeit és készen áll arra, hogy az esetleges ellentámadásokat tüzrelvű szétforgácsolja. A jobb és bal szomszéd századok feladata az volt, hogy a század támadásának sikere esetén azonnal keljenek át a folyón és támadjanak Raden község irányába.

Az aknavető üteg parancsnoka szemrevételezte, majd elfoglaltatta az üteg tüzelőállását egy sűrű fenyőerdőben és megtétetett minden előkészületet az eredményes tűztámogatásra: a lövegeket beásatta és fedett összekötőárokokkal köttette össze, meghatározta a lövelemeket, a vonatkozási pontokat, célvázlatot szerkesztett, kiépítette a távbeszélő összeköttetést, berendezte az előretolt figyelőhelyet és kábelvezeteket készítettett elő, hogy a törzsszakasz parancsnoka az első lépcsővel átkelve a folyón, szükség esetén a tüzet onnan vezethesse. Berendezkedtek éjjeli lőésre és néhány lövéssel ellenőrizték a lövelemek helyességét.

A támadás hajnali 1 órakor indult. A lövészzázad észrevétlenül át tudott kelni és hirtelen megtámadta az ellenség első vonalát. Az ellenség a hátsóbb állásrészekből heves puská- és géppuskatüzet indított, de az aknavető üteg a fedezett célok jó részét elhallgattatta. Az ellenség ellenállása azonban erősödött, így az előnyomulást be kellett szüntetni, de a század elfoglalt állását szilárdan tartotta. A világosság beálltával az ellenség több ízben ellentámadást kezdett, ezeket azonban az aknavető üteg, részben a túlsó partról vezetett tüze segítségével, eredményesen meghegyezte.

A következő éjjelen a zászlóalj többi százada is átkelt, reggel, tüzérségi előkészítés után, támadásba ment át és az ellenséges állásokat áttörve, megnyitotta a további előnyomulás útját.

A harcselekménynek ebből a vázlatos és rövid leírásából is rendkívül megdöbbentő tanulságokat vonhatunk le. Figyelemreméltó a parancsadás egyszerűsége és a végrehajtásban mutatott igen nagyfokú öntevékenység, valamint az a nálunk eddig egészen ismeretlen elv, hogy egy lövészzázad és egy aknavetőüteg önálló feladatot kap, a végrehajtást rábízják az alparancsnokokra és nem zavarják állandóan újabb részletintézkedésekkel. Igen jellemző a parancsnokok öntevékenységére a folyón való átkelésnek minden műszaki támogatás nélkül való végrehajtása, ami egyben a szovjet gyalogság magas kiképzési fokáról is tanuskodik, a másik érdekesség pedig a tűztámogatás megszervezésénél mutatkozik, amennyiben az aknavető üteg kiemelve a magasabb egység tűzrendszeréből, kizárólag a lövészzázad harcának támogatására állt rendelkezésre. Milyen nagy

mértékben megkönnyítette ez a tűzvezetést, egyben pedig fokozta a lövészegek bizalmát. A megbízható tűzvezetést szolgálta a folyón át létesített vezetékes összeköttetés, ami által az első vonalból lehetett a tüzet irányítani. Ennek óriási előnye kézenfekvő!

Rendkívül tanulságos a harcselekmény keretében végzett műszaki munka, amelynek eredményeképpen az első lépcsőkben átkelő lövészeket a századparancsnok a föld alatt vonta előre a folyó partjára és így a meglepetést biztosította. Ez nálunk merőben ismeretlen harceljárás és a honvédségben eddig szokásos erődítési kiképzéssel semmi esetre sem lenne megvalósítható. Ezen a téren igen sok pótolnivalónk lesz!

Györgypál László

K. Dunajev szovjet ezredes „A formalizmus a kiképzés alapvető fogyatéksága” című cikkének ismertetése.

(Megjelent a „Vojennij Vjesztnik” 1946. évi 3. számában.)

Az író cikkében a kiképzés közismert hibájával, a túlzott alakiasággal (formalizmus) foglalkozik.

Az alakiaság mint a kiképzés gátló tényezője szerinte az **elméletnek a gyakorlattól való eltérése**. Nem más, minthogy igen sokan az elméletet mereven a gyakorlati élet követelményeinek figyelembevételével nélkül használják fel a kiképzésnél.

A cikk első részében az író érdekes példákkal mutat rá az alakiaságból fakadó hátrányokra a kiképzés alábbi területein:

a) Elméleti oktatásnál a katonai szakkifejezések (fegyveralkatrészek, szabályzatpontok stb.) gépies betanítása anélkül, hogy a hallgatók annak valóságos értelmét ismernék.

b) Egyenkénti kiképzésnél a terepen sok elméleti oktatás és bemutatás, amelynél a kiképzendők zöme nem vesz részt cselekvően a gyakorlatban.

c) Harcászati kiképzésnél az alkalmazó megbeszélések zömének a terep helyett a tanteremben való végrehajtása.

d) Alkalmazó megbeszéléseknél a hallgatók megakadályozása abban, hogy valamely helyzet levezetésénél elgondolásukat végig kifejthessék.

e) Lőkiképzésnél a gyakorlatias kiképzési segédeszközök kihasználásának elhanyagolása.

f) Harc- és lökiképzésnél egyaránt az elméletileg igen képzett, de gyakorlatilag nem rátermett oktatók előtérbe helyezése és alkalmazása.

g) Harckiképzésnél körmönfont feltevések és sok feltételezés alkalmazása.

h) Harcgyakorlatoknál a rendszeresített felszerelés használatának gyakorlata mellett az improvizált eszközökkel végrehajtott megoldások beállításának és gyakorlásának elhanyagolása.

A második részben az író a hátrányos alakiaság okait az alábbiak szerint rögzíti:

a) Tanárok és kiképzők gyenge gyakorlati felkészültsége.

b) Lustaság a kiképzők részéről a gyakorlatok terepen való szemrevételezése és előkészítése terén.

c) A gyakorlatias kiképzési segédeszközök és a megfelelő felszerelés hiánya-

d) Célszerűen felszerelt gyakorlóterek hiánya.

e) Gyenge ellenőrzés a kiképzésnél és az oktatás helytelen megszervezése.

Befejező részében az író a tisztek kiképzésével kapcsolatban kiemeli, hogy a gyalogos tisztek az alábbi tulajdonságokkal kell rendelkezniük:

a) Magas nivó politikai és erkölcsi szempontból.

b) Szilárd jellem és erős akarat.

c) Elhatározóképeség, önállóság és határozottság.

d) Makacsság a cél elérésében és hátorság a harcban.

e) Merészség a felelősség vállalásában.

A fenti tulajdonságokat célszerű kiképzéssel tudjuk részükre biztosítani.

Annak dacára, hogy az író a kiképzés közismerten régi hibájával foglalkozik, a cikk rendkívüli értékkel bír.

Igen tömören tárja fel a metódista és elméleti alapokon álló kiképzők hibáinak okait.

Az alakiasság meghatározásánál mi inkább azt mondjuk, hogy az alakiasság az elméletnek a gyakorlat fölé való helyezéséből fakad.

A honvédség jelenlegi szűkös viszonyai között különleges jelentőségű részesükre a cikk tanácsainak megfogadása.

Megfelelő felszerelés, kiképzési segédesszközök és főképen megfelelő gyakorlattal rendelkező kiképző személyzet hiányában a jelenlegi kiképzésünk majdnem teljesen az alakiasság (formalizmus) jegyében folyik.

A kiképző személyzet az eszközök hiányára panaszkodik ahelyett, hogy rugalmasan improvizált eszközökkel biztosítani igyekezze a gyakorlatias kiképzést.

A múlttal szemben nálunk különösen nagy súlyt kell helyezni, hogy a csapatkiképzés és a tiszti és tiszthelyettesi kiképzés terén a nagy, a mi viszonyainkhoz túlzott keretekkel rendelkező elméletieskedő oktatók helyett a gyakorlatias érzékű oktatók kerüljenek előtérbe.

Németh Dezső

VILÁGPOLITIKAI HELYZET.

A külügyminiszterhelyettesek tanácskozásai.

Január 14-én kezdődött Londonban a külügyminiszterhelyettesek tanácsának ülése. Tárgy az Ausztriával és Németországgal kötendő béke előkészítése. Ez a feladat adja meg a konferencia világpolitikai jelentőségét.

Az osztrák kérdés aránylag könnyebb, bár itt is lényeges elvi eltérések mutatkoznak. Az érdekelt hatalmak megegyeztek Ausztria függetlenségének helyreállításában és olyan rendszabályok meghozatalában, melyek az Anschluss veszélyét örökre megakadályozzák. Ausztria háborús felelősségének a kérdésében már eltérőek a vélemények.

Az osztrák küldöttség kéri, hogy Ausztriát úgy tekintsék, mint a német megszállás első áldozatát. Így Ausztria felszabadított országgént szerepelne és mentesülne a jóvátételi fizetések alól. Ezt az álláspontot az angolszász küldöttségek támogatják. A Szovjetunió viszont hangsúlyozza Ausztria háborús felelősségét, de elismeri, hogy az kétségtelenül kisebb mint Németországé.

A jugoszláv küldöttség javasolta, hogy Ausztria ne tarthasson fent katonai, vagy katonai jellegű szervezetet és kérte, hogy Stájerország, valamint Karinthia szlovénlakta területeit Jugoszláviához csatolják.

A lengyelek követelik az Anschluss érdekében folyó mindennemű propaganda megtiltását, valamint azt, hogy a náciakat távolítsák el minden fontos pozícióból.

A német kérdés sokkal bonyolultabb. A nehézség már ott mutatkozik, hogy Németországnak nincs olyan kormánya, amely az egész német nép nevében kötelezően aláírhatná a békeszerződést. A Szövetséges Nemzetek egyrésze már benyújtotta a német békével kapcsolatban emlékiratát és ismertette álláspontját.

Jugoszlávia, Lengyelország és Csehszlovákia, a német támadástól olyan sokat szenvedett országok, politikailag és gazdaságilag egységes Németország hívei. Németország keleti határai szempontjából a Potsdam-i döntést tartják mérvadónak. Szükségesnek tartják Németország szigorú ellenőrzését és jóvátétel fizetését. Lengyelország kérte, hogy a német békeszerződést Varsóban írják alá, tekintettel arra, hogy Lengyelország volt a német erőszak első áldozata és a német békeszerződés „Varsói”-i szerződés legyen.

A francia kormány Németországgal kapcsolatban két jegyzéket intézett az Egyesült Államok, a Szovjetunió és Nagybritannia kormányaihoz. Az első jegyzék a békeszerződés megkötéséig Németország ideiglenes megszervezéséről szól, a második Németország állandó politikai szervezetére vonatkozik. A javaslat lényege:

Németország legyen különálló államok konföderációja. A legfőbb hatalmat az egyes államok gyakorolják: követeket küldhetnek, de szigorúan tilos, hogy egymással szövetséget kössenek, vagy egyesüljenek. A Saar-vidéket, mint ismeretes a franciák egyesítették a francia vámterülettel. A francia jegyzék szerint

a Ruhr-vidéknek külön kormányzata lenne s az Egyesült Nemzetek ellenőrzése alatt állna.

Az angolszász hatalmaknak és a Szovjetúniónak a német kérdésben elfoglalt álláspontjára következtethetünk az általuk megszállt övezetek életéből.

Az 1946. végén New-Yorkban megkötött angol-amerikai egyezmény értelmében az angol és amerikai megszállási övezeteket gazdaságilag és közigazgatásilag egyesítették. Nagyarányú gazdasági programot dolgoztak ki: a legfontosabb iparágak helyreállítását, a német valutának az amerikai dollár alapján való stabilizálását. A gazdasági tervek végrehajtásához több mint egymilliárd dollár hitelt nyújtanak. Jóvátételi szállításokról és a többi övezetekkel folytatandó kereskedelemről az egyezmény nem beszél, viszont úgy rendelkezik, hogy a német ipar jelentős része angol-amerikai tőke ellenőrzése alá, illetve tulajdonába kerül.

A szovjet övezetben államosították az ipart, felosztották a nagybirtokot, a gazdasági élet kulcspozícióit a német nép kezébe mentek át. A szovjet övezetben mindent elkövetnek, a német hadiipar leszerelése, a nácioknak felelős pozíciókból való eltávolítása és a német nép demokratizálása érdekében.

A demokratikus országoknak fel kell ismerniök, hogy a német gazdasági és politikai szervezet szétdarabolása megnehezíti az általános ellenőrzést és ezeket a részeket az illető megszálló hatalmak kényök-kedvök szerint politikai és gazdasági érdekeik szolgálatába állíthatják.

Franciaország január 16-án választotta meg a IV. köztársaság első elnökét. Az új alkotmány értelmében az elnököt a parlament két háza, a nemzetgyűlés és a köztársasági tanács együttesen választja. A szavazásnál a szocialista-kommunista párt jelöltje, a szocialista Vincent Auriol abszolút többséget kapott. Az elnökválasztás után az ideiglenes Blum-kormány lemondott és a köztársasági elnök a szocialista Ramadier-t bízta meg a kormány megalakításával. Ramadier megalakította „Nemzeti és Demokratikus Egység” kormányát. Az új kormány széles nemzeti alapon nyugvó koalíciós kormány. A kormánynak 26 minisztere van: 9 szocialista, 5 kommunista, 5 MRP., 3 radikál-szocialista, 4 a kispártokhoz tartozik. Az új kormány előtt úgy bel- és külpolitikai, mint gazdasági téren nehéz feladatok állanak.

Olaszország. Január első felében zajlott le az olasz szocialista párt kongresszusa. A többszázezer küldött nevében megtartott szavazás a kommunistákkal való legszorosabb együttműködés politikáját folytató Nenni 70%-os győzelmével végződött. A párt jobboldali frakcióját vezető Saragat, mindössze 14%-ot kapott. A kisebbségben maradt jobbszárny távolmaradt a konferenciától és annak munkájával párhuzamosan külön tanácskozásokat kezdett.

De Gasperi miniszterelnök (keresztény demokrata párt) amerikai kölcsöntárgyalásáról visszajövet, váratlanul lemondott. Az olasz reakció a szocialista jobbszárny kiválását szerette volna kihasználni arra, hogy olyan kormány alakuljon, amelyből a baloldalt, de legalábbis a kommunistákat kizárják. Az olasz kommunisták és szocialisták egységes állásfoglalása azonban jobb belátásra bírta a kormányalakítással ismételten megbízott De Gasperi-t. Az új kormány összetétele a következő: keresztény demokrata 7, kommunista 3, szocialista 3, pártonkívüli 2.

Szovjetúnió. Olyan rombolások, amelyeket a Szovjetúnió szenvedett el a háborúban, minden más országot évtizedekre visszavetettek volna. A Szovjetúnió iparának termelése mégis 20%-al növekedett az első békeévben. Az ipar béke-

termelésre való átállítása az 1946. évben nagyjából befejeződött. Az ipari munkások száma három millióval növekedett.

Az újjáépítés szellemi téren is figyelemreméltó: az elemi és középiskolák száma 2.5 millióval, a főiskolásoké 109.000-el nőtt.

Lengyelország január 20-án választott. A lengyel nép történeimében ez volt: az első szabad választás, mely a demokratikus erők 90%-os győzelmével végződött. A Mikolajczyk-féle parasztpárt vereséget szenvedett.

Az új lengyel nemzetgyűlés egyhangulag a kommunista nyomdász Bierut-ot, a lengyel köztársaság ideiglenes elnökét, Lengyelország elnökévé választotta. Az elnökválasztás után az ideiglenes nemzeti kormány benyújtotta lemondását az elnöknek.

BELPOLITIKAI HELYZET

A szlovákiai magyarság sorsa

Gyöngyösi János külügyminiszter Pozsonyban tárgyalást folytatott Clementis csehszlovák külügyminiszterhelyettessel a szlovákiai magyarság problémájának megoldásáról. A tárgyalás eredménytelenül végződött és a magyarság erőszakos széttelepítése tovább tart. A magyar kormány jegyzőikben fordult a nagyhatalmakhoz, melyben kéri azok baráti támogatását, minthogy a csehszlovák kormány magatartása az ügy közvetlen tárgyalások útján való rendezését lehetetlenné teszi.

Az összeesküvés

Az összeesküvés ügyének kinyomozása nagyjából befejeződött és tisztán áll előttünk.

Az összeesküvők szervezkedése. A szervezkedés alapját a „Magyar Közösség” nevű titkos ellenforradalmi szervezet képezte, amely még a Horthy-rendszer alatt keletkezett. Sejtszerűen szervezték fasiszta, fajelméleti alapon. A legkisebb egység, a sejt neve „család” volt. Több „család” „törzset” alkotott, több „törzs” pedig „nemzetséget”. A „nemzetségek” felett állott a „hetes tanács”. A felszabadulás után a „Magyar Közösség” tagjai újra megkezdték szervezkedésüket.

Az összeesküvés célja a Horthy-rendszer visszaállítása volt. Szerintük „Magyarország egyetlen törvényes államfője ma is Horthy”. Miután pedig Horthy Dálnoki Veress Lajost bizta meg akadályoztatása esetén a kormányzással, így a „jogfolytonosság” alapján ő hivatott Magyarország kormányzására.

Az összeesküvés társadalmi és katonai vonalon szervezkedett. Társadalmi vonalon tervszerűen akarták elhelyezni embereiket az államapparátus kulcspozícióiban. Céljuk elérésére legális politikai párt által biztosított háttérre volt szükségük. Ezért igyekeztek a Kisgazdapártba és a Parasztszövetségbe. Ezeken keresztül sikerült nekik a minisztériumokban, a Székesfőváros fontosabb üzemeiben és szerteágazóan az ország sok helyén elhelyezni megbízottaikat. Felvették a kapcsolatot a Horthy-rezsim külföldön tartózkodó, úgynevezett disszidens diplomataival és a volt hadsereg nyugaton tartózkodó reakciós vezetőivel is.

Megalakították a Földalatti Fővezérséget, élén a fővezérrrel, Dálnoki Veress-

Lajos ny. vezérezreduccsal. A földalatti fegyveres erők részeként a honvédség nyugaton lévő alakulatait, a honvédség bélistázott és nemigazolt tagjait, valamint a volt csendőrség és rendőrség tagjait vették számításba. A Fővezérség kijelölte a fegyveres alakulatok élére állítandó parancsnokokat és 1946. október 1. dátummal kiadta az 1. sz. hadparancsot.

Az összeesküvéshez pénzre volt szükségük. Ezért kereskedelmi vállalatokat alapítottak és exponenseiket egyes pénzintézetek fontos pozícióiba is elhelyezték. Mint a Parasztszövetség gazdasági szövetkezetének vezetői, nagymennyiségű üveg, textil stb. kiutalást szereztek meg, de a befolyó pénzeket nem a szövetség, hanem saját céljaikra használták fel.

Nagyfokú politikai rövidlátásra vall, hogy az összeesküvők annyira lekicsinyelték a szervezett munkásság és parasztság erejét, valamint a demokrácia államvédelmi szerveit, hogy a demokratikus Magyar Köztársaság megdöntésére gondoltak. Amiatt azonban, hogy az összeesküvők nem ítélték meg reálisan az erőviszonyokat, az összeesküvés jelentőségét nem értékelhetjük le. Nem kétséges, hogy az összeesküvőknek a hatalom átvételére teendő kísérlete a legrövidebb időn belül kudarcba fullad, de nem kétséges, hogy vérontásra vezetett volna és az országot visszavetette volna a felépítés munkájában.

A Köztársaság elleni összeesküvők súlyos károkat okoztak a magyar demokráciának külpolitikai vonatkozásban is. Soviniszta elveket hirdettek, álhíreket terjesztettek és ezzel akadályozták a szomszédainkkal való jóviszony kialakulását.

A magyar dolgozók széles tömegei megvetéssel utasították vissza a köztársaságellenes összeesküvést és követelik a résztvevők legszigorubb megbüntetését. Az összeesküvésből a magyar demokrácia megerősödni kell, hogy kikerküljön. A munkásegység a Szociáldemokrata Párt 35. kongresszusa után erősödött. A munkás-paraszti szövetség, amely nélkül nem állhat fenn a magyar demokrácia, a Kisgazdapárt megtisztítása és vezetésének fokozott mértékben a parasztság kezébe való adása után szorosabbra fog fonódni.

A Szociáldemokrata Párt 35. kongresszusa

A Szociáldemokrata Párt 35. kongresszusa január 31-én kezdődött. Külpolitikai jelentőségét emelte az a tény, hogy számos ország szocialista pártja elküldte képviselőjét. A kongresszus fontos belpolitikai jelentősége, hogy a felszólalók az összeesküvés ellen a két munkáspárt még szorosabb együttműködésének szükségességét hirdették és egyhangulag megbélyegezték Peyert és társait.

Dr. Felkay Dénes

RÖVID HIREK

Csökkentik a szovjetcsapatok létszámát Németországban. Egy magasállású orosz tisztviselő Berlinben kijelentette, hogy több ezer katona már visszatért a Szovjetunióba, ahol folyamatosan leszerelik őket. A Szovjetunióban minden elbocsátható katonára szükség van a termelő és újjáépítő munkában. Március 15-re kb. feleannyi orosz katona lesz Németországban mint a múlt év decemberében. Ugy számítják, hogy márciustól 8—9 hadosztálynál, azaz 100.000—125.000 embernél több nem marad Németországban.

A Fehér Házból jelentették, hogy Truman elnök részt fog venni az Atlanti-flottának március 10-én kezdődő Karibi-tengeri gyakorlatán.

Hauge ezredes, norvég dandárparancsnok Porsgruanból ezer katonából álló különítménnyel Németországba utazott, hogy elfoglalja a harzvidéki megszállási övezetet. Ezenkívül még 2500 katona indul Németországba. A norvég katonai hatóságok nem voltak hajlandók női katonai osztagokat küldeni Németországba, azonban 40 negyvenévnél idősebb nőt Németországba engednek.

Francia veszteségek Indókinában. Hivatalos jelentések szerint 1946 december 31-ig az indokínai kormánycsapatok 183 halottat és 3696 sebesültet és eltűntet vesztek.

Az amerikai haderők kiürítik Izlandot. Az 1946 október 6-án kötött egyezmény szerint az amerikai csapatoknak az egyezménytől számított hat hónapon belül a szigetet ki kell üríteniük. A németországi megszálló haderők légi összeköttetéseinek céljaira azonban a Keflevik-i repülőteret öt évre kibérelték.

Moszkvai jelentés szerint a Szovjetunióban már most annyi traktor gyártanak, hogy elérték a háború előtt gyártott mennyiség háromnegyed részét. Más mezőgazdasági gépek termelése a háború előtti utolsó év termelési eredményének kétharmadát érte el.

Romanyuk Waszili, a legismertebb szovjet ejtőernyős a múlt hónapban 1500-ad-szor ugrott ki repülőgépből. Romanyuk zuhanásával összesen 2.000 km-nyi utat tett meg és összesített zuhanási ideje 5 napot tesz ki. A múlt év szeptemberében sajátos rekordot állított fel, 12 km-t zuhant, mielőtt kinyitotta volna ejtőernyőjét. Előadása szerint leghőbb vágya most az, hogy nagysebességű sztratoszféra repülőgépből ugorhasson ki.

A Szovjetunióban a legutóbbi jelentések szerint a légihaderőktől 1, a szárazföldi erőktől 2 és a haditengerészetből 3 korosztályt szereltek le.

A Szovjetunió és Svédország között tárgyalások folynak a Moszkva—Stockholm légijárat megindításáról.

A párisi repülőgépkiallításán bemutatták a Lancaster-9 személyszállító repülőgépet. Ennek a típusnak az az érdekessége, hogy az egyetlen személyszállító gép, amelyet légturbinás motorok hajtanak.

Az amerikai légihaderő kísérleteket folytat a B-29 és B-36 nehézbombázók pilótánélküli irányításával. Magasrangú tisztek véleménye szerint egy ilyen repülő sokkal gazdaságosabb fegyver lenne mint a V fegyverek. Az irányítás radarral történik s így 20 km-től 3000-ig tudnák a gépeket irányítani.

Amerikában a *Withe Sand környéki* kísérleteken kívül Elgin Fieldben (Florida) is kísérleteket folytatnak a robot repülőgépekkel. Egy B-17-es pilótánélküli gép Hiloból (Hawai) Kaliforniába repült 2.400 kg terheléssel és egy előre meghatározott célra zuhant rá. Az utat 15 óra alatt tette meg.

A Gallup-intézet jelentése szerint az amerikai közvélemény 76 százaléka szükségesnek tartja a csendesóceáni légitámaszpontok fenntartását, beleértve az olyan támaszpontokat is mint a Gilbert-szigetek, amelyek brit fennhatóság alá tartoznak.

Franciaországban a felszabadulást követő két esztendőben 1950 repülőgépet gyártottak, amelyek közül 1200 vadászgép, ezenkívül 3518 repülőgép motort és 631 repülő testet.

Az Egyesült Államokban 1946 január 1-től augusztus 1-ig 17.369 repülőgépet gyártottak, amelyből azonban katonai csak 670.

A francia légihaderő jelenleg 3500 géppel rendelkezik, amelyből vadász 600, bombázó 200, szállító 200 és iskolagép 1000. A fennmaradó 1500 gép már erősen elavult.

Irvín ezredes, aki a „Pacusan Dreamboat“ nevű géppel Honolulu-ból leszállás nélkül az Északi sarkon keresztül Kairóba repült, amikor megkérdezték, hogy gondolt-e valamilyen szerencsétlenségre, a következőket válaszolta: „A repülő-szerencsétlenségeket 80 % -ban a pilóták okozzák, nem a gépek.“

A kínai légihaderő vezérkari iskoláját megnyitották Nankingban. Egyelőre ötven hallgató van csak az iskolában, akiket az amerikai Bates repülőezredes képez ki, aki Észak-Afrikában, Olaszországban és Franciaországban teljesített szolgálatot a háború alatt.

Franciaország és Törökország között három légivonalat nyitottak meg. Ezek: Páris—Róma—Athén—Ankara, Páris—Cairo—Ankara és Páris—Isztambul—Ankara.

A Transatlanti légiforgalomban a déli útvonalat az Azori-szigeteken keresztül a Pan American Airways gépei használják. Bár az útvonal hosszabb, mint a Shannon—Gander—New-York vonal, azonban számítanak arra, hogy télen az északi vonal nehezebben lesz használható és a forgalom súlya a déli vonalra terelődik.

A Brit Birodalomban a rakétafegyverekkel való kísérletezést — a legutóbbi jelentések szerint — Ausztráliában fogják végezni. Erre a célra Adelheid-től Broom-ig egy 320 km széles és 2700 km hosszú területet hasítanak ki a kontinensből. Ennek előnye az, hogy majdnem teljesen lakatlan területről van szó, emellett a rakéta fegyverek szükségleteinek megfelelően a tenger felé a távolságot bármikor meg lehet hosszabbítani. Itt fognak a pilótanélküli repülőgépekkel is kísérletezni.

A szövetséges jelentések szerint a háború végefelé kezdték a németek nagy tömegben gyártani az A-4 jelzésű rakétát. Ez 15 méter hosszú, 43 tonna súlyú test volt, amelynek röptávolsága 370 km. Kilövés után 100 km-re emelkedett fel a föld felszínétől s ebben a magasságban óránként 6000 km-es sebességet ért el. A rakéta motorok fűtőanyaga ebben a magasságban folyékony oxigén és alkohol volt. Irányítása rádióval történt s a nagy sebesség miatt becsapódás előtt semmiféle hangot nem lehetett hallani.

A németeknek egy másik rakétalövedéke, az A-9 jelzésű, szerkesztés alatt állt. Ennek súlya 52 tonna volt és röptávolsága 5000 km lett volna. A Peenemünde-i katonai kísérleti telepen próbálták ki és állítólag 9450 km-es óránkénti sebességet ért el.

A németeknek volt egy reakciós motorral ellátott torpedójuk is, amelyet a célba a hajók csavarjának zaja irányított. Ezt 16 km-en belül lehetett használni, 10 méterrel ment a víz színe alatt és 65 km óránkénti sebességet ért el.

P. T.

Szerkesztőbizottság:

Platthy Pál vezérezredes, Kuthy László altábornagy, Sólyom László vezérőrnagy.

Felelős szerkesztő: Dezsényi Miklós ezredes.

Felelős kiadó: Dr. Juházi Imre alezredes.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Honvéd-utca 28., II. emelet 24. szám.

Ladányi-nyomda (azelőtt Madách-nyomda), Budapest, IX., Lónyay-utca 18/b. szám.
Nyomdaigazgató: Ladányi Antal.

Olvasóink szíves figyelmébe

1. A Honvéd szívesen fogad munkatársul mindenkit, aki olyan színvonalú dolgozattal keresi fel, amely a katonai szolgálat bármely ágazatában a tudás-növelésére alkalmas.

2. Valamely dolgozat közzététele nem jelenti egyben azt, hogy tartalmával a szerkesztőség is mindenben egyetért.

3. A dolgozatok a szerkesztőség címére küldendők.

4. A kézirat lehetőleg géppel, a papírlapnak csak egyik oldalára írandó.

5. A dolgozatok tömör fogalmazásban, lehetőleg rövidek legyenek. Bőbeszédű, terjedős kéziratot érdemleges elbírálás nélkül visszaküldünk. Egy-egy dolgozat terjedelmének legfelső határa elvileg 5 gépírással oldalt, irodai íven oldalankint 33 sorral és 3 cm lapszélességgel. A terjedelemben az esetleges ábrákat, vázlatokat, táblázatokat stb. beleszámítjuk.

6. Mivel a Honvéd olvasói között nemcsak hivatásos katonák, hanem polgári egyének is vannak, akik a katonai ügykezelés szabályait nem ismerik, ennél fogva a kéziratokban semmiféle rövidítést, tehát a szolgálatilag alkalmazható rövidítéseket sem szabad használni. Amelyik kéziratban mégis volna rövidítések, azt szerzőjének, érdemleges elbírálás nélkül, átjavítás végett visszaküldjük.

7. Közlésre el nem fogadott dolgozatát a szerző minden megokoló megjegyzés nélkül, csupán „közlésre nem kerül” egységes megjelöléssel visszakapja.

8. Kívánatos, hogy a dolgozathoz ábrák (fénykép, vázlat stb.) is tartozzanak. E téren azonban nem lehet túltengés. A szerkesztőség fenntartja azt a jogát, hogy az ábrák közt válogasson.

9. Az ábra, kép, vázlat stb. olyan kivitelben küldendő be, hogy arról kliséket lehessen készíteni. Vázlatokat külön fehér papírra vagy oleatára és tussal kell rajzolni. Színes vázlatokat nem küldünk.

10. Ha valamely ábra, vázlat stb. céljainknak nem felel meg, akkor azt vagy a szerző költségére újból rajzoltatjuk, vagy elhagyjuk, s ha az elhagyás által a dolgozat vesztené érthetőségéből, akkor annak a közlése is elmarad.

11. A vázlatok szöveg-vázlatok legyenek. Külön vázlatmelléletek közlését mellőzzük.

12. Névtelen, vagy álnév alatt beküldött dolgozat semmi körülmények között sem számíthat közlésre.

13. A Honvéd hasábjain közölt mindegyik dolgozat szerzője tiszteletdíjban részesül. Eredeti munka tiszteletdíja nyomtatott oldalankint 20 forint.

Fordításért nyomtatott oldalankint 5 forint, más munkából idézett szövegért nyomtatott oldalankint 2 forint tiszteletdíj jár.

14. A beküldött kéziratot feltüntetendő az a postacím, ahova a szerző a tiszteletdíj küldését kívánja.

15. Mindennemű érdeklődés, írásbeli közlés stb., szóval mindaz, amit valaki a szerkesztőség vagy a kiadóhivatal tudomására akar hozni, a Honvéd minden egyes példányának utolsó oldalán feltüntetett címre küldendő.

16. Az előfizetők esetleges postacím-változásai a kiadóhivatallal haladéktalanul közzelendők, nehogy a folyóirat rendszeres küldésében zavar támadjon. Ilyen esetben kérjük mindig a régi címet is bejelenteni. A példányoknak az azonnali bejelentés elmulasztásából eredő elkallódásáért nem felelünk.

17. A szerkesztőség és kiadóhivatal minden hétköznap 9—14 óráig áll az ügyfelek rendelkezésére.

18. A Honvéd csakis olyan könyveket ismertet, amelyeknek egy példányát a szerző vagy a terjesztő a szerkesztőségnek beküldi.

Próbálja ki szerencséjét!

**Vásároljon újjáépítési
állami sorsjegyet.**

Huzás : 1947. március hó 7-én.

Főnyeremény : 50.000 Forint.

Egy sorsjegy ára : 2.50 Forint

Kapható minden osztálysorsjáték főelárusító-
nál, dohánytőzsdékben, a pénz előzetes be-
küldése ellenében a székesfővárosi magyar
penzügyigazgatóságnál, Bpest, V., Szalay-u. 10

Legolvasottabb magyar napilap a

H I R L A P

Szerkesztőség és kiadóhivatal :
V., Bajcsy Zsilinszky-ut 78.